PRZEGLĄD PIECHOTY

MIESIĘCZNIK WYDAWANY PRZEZ

DEPARTAMENT PIECHOTY I KAWALERII

PRZY WSPÓŁPRACY

WOJSKOWEGO INSTYTUTU NAUKOWO-WYDAWNICZEGO

ROK XIV
ZESZYT 12

GRUDZIEŃ

WARSZAWA
1946 ROK

»**Treść artykułów jest wyrazem osobistych poglądów autorów na daną sprawę**«.

TREŚĆ ZESZYTU

Zakłady Graficzne W I N W — Oddział w Łodzi

506

Komitet Redakcyjny i Redakcja „Przeglądu Piechoty"

składa

Prezydentowi Krajowej Rady Narodowej Najwyższemu Zwierzchnikowi Sił Zbrojnych

BOLESŁAWOWI BIERUTOWI

Naczelnemu Dowódcy Marszałkowi Polski

MICHAŁOWI ŻYMIERSKIEMU

oraz

wszystkim Czytelnikom naszego czasopisma najlepsze

Życzenia Świąteczne i Noworoczne.

Kpt. MACIESZA TADEUSZ

Baon piechoty w obronie osiedla

I. Znaczenia i cechy obrony osiedla

Zanim przejdę do praktycznej organizacji obrony baonu postaram się w oparciu o „Regulamin walki piechoty", a przede wszystkim o własne doświadczenia, krótko scharakteryzować właściwości i cechy osiedla w obronie, jak też samo przygotowanie osiedla do obrony. Doświadczenia z ostatniej wojny wykazały, że miasta odpowiednio umocnione i przygotowane, chociaż zupełnie nieufortyfikowane — przedstawiają poważną siłę oporu. Wystarczy przytoczyć obronę Madrytu w 1935 r., Warszawy w 1939 i 1944 r., Moskwy w 1941 czy Stalingradu w 1942 r.

Jeden jest jednak warunek — miasta muszą mieć solidne, murowane budynki. Osiedla drewniane nie mogą być wykorzystane do obrony stałej, chociaż posiadają wiele cech i stron dodatnich osiedli murowanych, jak:

- ukrycie od obserwacji naziemnej i powietrznej,
- utrudnienie działania broni pancernej, której naciera- rający będzie posiadał dużo, czy też
- zmniejszenie skuteczności ognia przeciwnika, to jednak sprzyjają one powstawaniu i szerzeniu się pożarów.

Dla uniknięcia wielu przykrych i niespodziewanych sytuacji w czasie walki dcy wszystkich szczebli muszą już w czasie samego przygotowywania obrony wziąć pod uwagę *cechy ogólne* walki w miejscowościach a mianowicie:

a) utrudnioną łączność i obserwację,
b) duże zużycie oddziałów,
c) trudność dowodzenia zwłaszcza większymi oddziałami.
d) trudność zaopatrzenia i ewakuacji,
e) łatwość zaskoczenia ze wszystkich stron przy przeciw- uderzeniach,

f) okoliczność, że w czasie samej walki bój w osiedlach rozpada się zazwyczaj na szereg samodzielnych ognisk, w których odwaga, zaciętość a głównie inicjatywa niższych dców znaczą więcej niż przewaga liczebna i techniczna wroga.

2. Organizacja obrony

Obronę osiedla organizuje się zależnie od jego kształtu i warunków terenowych — opierając ją zarówno o skraj jak i wnętrze, skrzydła i tył miejscowości (obrona okrężna).

Skraj, a właściwie wysunięte naprzód pojedyncze budynki, sady i cmentarze, mimo że są narażone najbardziej na skuteczny ogień artylerii npla, wykorzystuje się dla zamknięcia dojść obsadzając je drobnymi pododdziałami z bronią maszynową i przeciwpancerną.

Skrzydła i tył są bardzo czułym punktem obronnym. Zasadą natarcia na osiedle jest obejście go ze skrzydeł i od tyłu. Skrzydeł i tyłu należy bronić stałą obsadą, przeszkodami, barykadami oraz uderzeniami odwodu kierowanymi w bok przeciwnika obchodzącego miejscowość.

Wnętrze osiedla dzieli się na punkty oporu zdolne do obrony ze wszystkich stron. Punkty oporu tworzą zazwyczaj pojedyncze trwałe budynki lub grupy domów zapewniające dcy panowanie nad jego rejonem i umożliwiające powiązanie ogniowe z sąsiadem.

Z kilku punktów oporu rozbudowuje się główny punkt oporu kompanii, a z kilku głównych punktów oporu ośrodek oporu baonu. Tu znajduje się stanowisko dowodzenia dcy, z którego ma on możność obserwacji osiedla i kierowania walką. Punkty oporu należy zaopatrzyć obficie w amunicję, granaty, żywność, wodę oraz w środki opatrunkowe pamiętając, że w czasie walki zaopatrzenie i ewakuacja rannych może być bardzo utrudniona, jeśli nie zupełnie wykluczona. Należy zapewnić sobie środki przeciwpożarowe (wyznaczyć pogotowie przeciwpożarowe, przygotować wodę w zbiornikach, piasek w skrzyniach itp.). Łatwopalny materiał (płoty drewniane, małe obiekty, różne przybudówki itp.) rozebrać i złożyć w ukryciu z dala od budynków bronionych oraz usunąć wszelki materiał palny ze strychów i piwnic.

Obserwacja — punkty obserwacyjne urządza się na kominach fabrycznych, dzwonnicach, w ostateczności na poddaszach wysokich budynków.

Łączność pomiędzy punktami oporu utrzymywać należy przez gońców — wzdłuż murów, przez wyłomy w ścianach,

rury kanalizacyjne, rowy łącznikowe oraz za pomocą dźwiękowych i świetlnych środków sygnalizacyjnych. Wykorzystywać istniejące, dobrze zamaskowane i zabezpieczone przewody telefoniczne.

Przeszkody — dzięki obfitości podręcznego materiału i łatwości ich budowania, wszelkie dojścia i ulice prowadzące do osiedla i wewnątrz osiedla zamykać barykadami i przeszkodami pamiętając jednak przy tym, że dla ruchu własnych oddziałów i transportów należy pozostawiać przejścia dokładnie zabezpieczone i przystosowane do szybkiego zamykania. Przeszkody i barykady muszą być bronione ogniem podłużnym.

System ognia—kierownictwo ogniem jest zasadniczo zdecentralizowane. Moździerze, c.k.m., działka 45 mm, rusznice i działa pułkowe przydziela się poszczególnym plutonom strzeleckim. Dla c.k.m., rusznic i działek ppanc. stanowiska urządza sie tylko nisko (piwnice, okna parterowe) i starannie się je zamaskowuje. Zamykają one ogniem podłużnym dojścia do bronionego punktu oporu i barykad. Podłogi pod działkami muszą być specjalnie wzmocnione. Moździerze ustawiać na strychach, poddaszach pozbawionych sufitów, ewentualnie na podwórzach lub w ogrodach obok budynków. Strzelców rozmieszczać w pobliżu broni maszynowej przygotowując stanowiska wewnątrz budynku, w razie konieczności zaś — za ogrodzeniami kamienic. Strzelców dobrze rzucających granatami umieszczać na wyższych piętrach. Granaty w walce o osiedle nabierają specjalnego znaczenia i należy używać ich masowo.

Przykład obrony osiedla przez batalion

Batalion może bronić samodzielnie niedużego osiedla lub też — zazwyczaj i najczęściej, w składzie pułku — części miasta. Na przykładzie postaram się ująć konkretnie wymienione zasady obrony osiedla, zwłaszcza przygotowanie obrony, samą walkę i decyzje dcy baonu wynikającę z sytuacyj.

ZAŁOŻENIE

Mapa 50.000 M — 94 — 64 — 9 (Kraków)

Dca I/3 p. p. uczestnicząc dnia poprzedniego w rozpoznaniu terenowym przeprowadzonym przez dcę pułku otrzymał od niego o godz. 5.30 na zachodnim skraju m. Krowodża następujący rozkaz ustny:

— Nieprzyjaciel zająwszy rejon wzgórz i lasów w m. Krzeszowice usiłuje rozwinąć swoje powodzenie we wschodnim

i południowo-wschodnim kierunku. Pojawienie się npla przed przednim skrajem obrony możliwe jest w D + 4. Liczyć się trzeba w każdej chwili z działaniem lotnictwa npla. Nasze oddziały toczą ciężkie walki opóźniające w m. Krzeszowice i na wschód od tej miejscowości.

— 3 p. p. zajmuje obronę na odcinku Krowodża — Łobzów — most na Rudawie w m. Zwierzyniec z zadaniem zamknięcia kierunku Krzeszowice — Kraków.

— I/3 p. p. z plutonem fizylierów, plutonem rusznic i plutonem saperów broni rejonu: jar — Krowodża — tor kolejowy włącznie. Wspiera bateria moździerzy pułku i 3 bateria 1 p. a. l.

— W prawo: 5 p. p. broni się w rejonie Witkowice — Prądnik Biały. Linia rozgraniczenia: jar — 233.0 — płn. skraj sadu w m. Bronowice (wszystkie punkty prócz jaru wyłącznie dla 5 p. p.).

— W lewo: II/3 p. p. broni „Koszary" — szosa Katowice — Kraków włącznie. Linia rozgraniczenia jak wyżej z tym, że tor kolejowy dla I/3 p. p.

— Gotowość: systemu ognia do godz. 18.00 D + 1; prac obronnych pierwszej kolejności do godz. 20.00 — D + 3.

Dca I/3 p. p. bezpośrednio po rozpoznaniu przerwanym nocą i dokończonym rano dnia następnego rozkazał adiutantowi:

1) wysłać ubezpieczenie bojowe w składzie: 2 drużyny z 1 c. k. m. i drużyną rusznic (dwie dalsze drużyny strzeleckie wyśle rano w D + 3) z zadaniem sygnalizowania samolotów npla rakietą pomarańczową (chociaż npl spodziewany jest dopiero za 4 dni) i wcześniejszego przygotowania stanowisk dla pełnego składu ubezpieczenia bojowego;

2) wezwać dców kompanij i środków wzmocnienia w rejon wschodniego wyjścia z Krowodży (tor kolejowy) na godz. 5.50; dca baonu zaś przystąpił do powzięcia decyzji.

Analiza zadania. Baon zajmując pozycję skrzydłową pułku i przedmieść Krakowa oraz broniąc bardzo ważnego toru kolejowego Katowice — Kraków otrzymał rejon obrony, od utrzymania którego zależy obrona rejonu pułku oraz niedopuszczenie npla do opanowania północnej dzielnicy Krakowa wraz ze stacją towarową. Poza tym ze względu na ważność zadania baon otrzymał stosunkowo mały rejon obrony.

Sąsiedzi: W prawo 5 p.p., z którym ma utrzymać tylko łączność ogniową. W lewo II baon własnego pułku, który ma zadanie również bardzo ważne, gdyż obronę szosy Katowice — Kraków. Wniosek: styk z II baonem, zwłaszcza swoje prawe skrzydło należy specjalnie ubezpieczyć. Łączność wzro-

Wielkie
282
Nieprzyjaciel
Bronowice
Prądnik Biały
5 p.p.
52
51
50
49
Tonie
233.9
Małe
279
I/3 p.
Krowodrza
Nieprzyjaciel
Koszary
20
21
22
23
24

Szkic nr 1

kowa i ogniowa z II baonem słaba z powodu wysokiego nasypu kolejowego. Walkę 5 p.p. wesprzeć ogniem bocznym c. k. m.

5 p.p. może wesprzeć I/3 p.p. tylko artylerią z powodu rozmieszczenia w tyle i dużej odległości jaka go od nas dzieli.

Czas. Do organizacji systemu ognia mamy 37 godz., z czego dziennych 30; do prac obronnych pierwszej kolejności 85 godzin, z czego dziennych 64.

Dla rozpoznania rejonu z podwładnymi dcami zużyje dca baonu 4 godziny, dcy zaś kompanij i plutonów dla zorganizowania pracy 3 godziny. Na odpoczynki i spożycie strawy (prócz godzin nocnych) w każdym dniu po 3 godziny (w ciągu trzech dni 9 godzin). Nieoczekiwane przeszkody jak: alarmy lotnicze, zła kalkulacja czasu i organizacja pracy dców niższych — 3 godz. Razem strata czasu dziennego 19—20 godzin. *Pozostaje 44 — 45 godz.*

Ludzi mam w baonie 550, z tego niepracujących jak: oficerowie, służba, ubezpieczenie, chorzy — 150. *Do pracy pozostanie więc 400 ludzi, czyli 17600 — 18000 ludziogodzin.*

Czas potrzebny do prac dla przygotowania obrony w pierwszej kolejności:

budowa 17 barykad (z materiału podręcznego)	1500 l./godz.
budowa płotu 3 rzędowego dł. 5 km	5000 „
ustawienie 10.000 min	1000 „
wykopanie rowów łączących dł. 2 km	2000 „
umocnienie i przygotowanie stanowisk w 20 domach	8000 „

Dowóz materiału i sprzętu odpada, ponieważ częściowo jest on w rejonie, a resztę dostarczy adiutant podczas rozpoznania w godzinach rannych.

Wniosek: czasu do zorganizowania obrony — nawet jeśli baon będzie pracował z dość dużymi odpoczynkami — będzie dość.

Nieprzyjaciel ma duże sukcesy, które chce wykorzystać w kierunkach wschodnim i południowo-wschodnim, a więc dla opanowania Krakowa. Będzie się starał zdobyć przedmieścia Krakowa przede wszystkim uderzeniem na skrzydła, a więc na rejon baonu. Ponieważ walczy on dłuższy czas i będzie toczył ciężkie walki z oddziałami opóźniającymi aż do przedniego skraju obrony, będzie miał duże straty i będzie zmęczony, podczas gdy skład baonu będzie pełny a ludzie wypoczęci.

Budynki trwałe, murowane; ulice równoległe do frontu ułatwiają uderzenie npla ze skrzydeł ale również sprzyjają przeciwuderzeniom. W środku osiedla są budynki kilkupię-

trowe. Przedpole przed skrajem osiedla z prawego skrzydła i od tyłu otwarte. Jar w tyle zupełnie zabezpiecza od uderzeń czołgów. Teren na prawym skrzydle daje możliwość podejścia dla piechoty npla, ale ponieważ jest równy łatwo go obronić ogniem c. k. m.

WNIOSEK OGÓLNY

Na podstawie powyższych przesłanek i wcześniejszego już rozpoznania rejonu obrony z dcą pułku dca baonu powziął *decyzję*, która będzie mu pomocna w rozpoznaniu z dcami podwładnymi, w rozmieszczeniu i ugrupowaniu baonu, przydzieleniu środków ogniowych poszczególnym kompaniom, i budowie przeszkód.

Decyzja: ośrodek oporu stworzyć w środku rejonu obrony, którego utrzymanie zapewni obronę całego osiedla. W wypadku wdarcia się npla na prawe lub (wzdłuż toru) na lewe skrzydło przeciwuderzeniem odwodu w sile plutonu strzeleckiego + pluton fizylierów i 2 drużyny rusznic ppanc., wspartym baterią moździerzy i haubic 1 p.a.l. — odrzucić go.

ROZPOZNANIE OSIEDLA

Rozpoznanie osiedla i przedpola dca baonu przeprowadził wraz z dcami kompanij, dcami środków wzmocnienia i artylerii wspierającej z 5 punktów: 1) zachodnie wyjście toru, 2) południowo - zachodnie pojedyncze domki, 3) północny skraj, 4) wschodni skraj i 5) środek osiedla. Na rozpoznaniu omówił i ustalił (wysłuchując i stosując się do fachowych rad swych podwładnych) wszystkie szczegóły organizacji obrony, a mianowicie:

Na 1. punkcie podał ugrupowanie i rozmieszczenie punktów oporu 2 kompanii i powiązanie ogniowe między nią i 1 komp. oraz sposób wsparcia II baonu.

Na 2. punkcie ustalił ugrupowanie i rozmieszczenie 1 kompanii, punkty orientacyjne i kierunki dogodnych podejść od npla, a zwłaszcza jego czołgów.

Na 3. punkcie uzupełnił rozpoznanie 2. punktu a nadto podał sposób wsparcia sąsiada z prawa, tj. 5 p.p.

Na 4. punkcie ustalił rozmieszczenie punktów oporu 3. kompanii, a nadto wskazał drogi zaopatrzenia i ewakuacji.

Na 5. punkcie podał stanowiska odwodu, kierunki i sygnały przeciwuderzeń, sygnały łączności i dowodzenia.

Na wszystkich punktach wskazał miejsca barykad i przeszkód, określił sposób budowy i wyznaczył wykonawców oraz wskazał stanowiska ogniowe dla poszczególnych broni ciężkich. Podczas rozpoznania jest możliwa swobodna wymiana zdań i myśli między dcą a podwładnymi. Tu każdy podwładny ma nie tylko prawo ale i obowiązek wygłaszania swego zdania a dca odrzuca je lub zatwierdza lecz rozkaz wydaje wyłącznie dca. W rozpoznaniu powinni brać udział oficerowie łącznikowi z 5 pułku i II baonu. Musi on również pamiętać o wysłaniu ze swej strony oficerów łącznikowych (przeważnie zdolniejszych dowódców plutonów) do swych sąsiadów. Zadaniem ich jest wzięcie udziału w rozpoznaniu sąsiadów, zorientowaniu się w planie ich obrony i zdaniu relacji swemu dcy.

ROZKAZ BOJOWY

Po rozpoznaniu dca baonu wydał o godz. 9.30 następujący rozkaz, w którym ujął krótko wszystkie wcześniej omówione i uzgodnione własne wytyczne.

Punkty orientacyjne: nr 1 — dom za mostkiem, nr 2 — słup telefoniczny podparty trzema, nr 3 — dom z czerwonymi oknami, nr 4 — prawy skraj sadu, nr 5 — lewy skraj sadu nr 6 — budka kolejowa.

— Npl zajął rejon Krzeszowic, skąd usiłuje w dalszym ciągu prowadzić natarcie w kierunku wschodnim i płdn.-wsch Npl spodziewany rano za cztery dni. Liczyć się trzeba z nalotami. Nasze oddziały toczą z nplem ciężkie walki obronne i opóźniające.

— Batalion broni rejonu: jar — Krowodża — tor kolejowy włącznie. Gotowość systemu ognia jutro godz. 18.00 — prac obronnych pierwszej kolejności w 2 dni później godz 20.00. Wspiera bateria moździerzy pułku i 3. bateria 1 p.a.l.

W prawo 5 p.p. broni: Witkowice — Prądnik. Linia rozgraniczenia: jar — 233.0 — płn. skraj sadu w m. Bronowice Wszystkie punkty wyłączając jar dla 5 p.p. W lewo II baon naszego pułku broni: „Koszary" — szosa Katowice — Kraków Linia rozgraniczenia: wzdłuż toru kolejowego. Zdecydowałem: główny punkt oporu baonu stworzyć w środku rejonu obrony. W wypadku wdarcia się npla uliczkami na prawe lub wzdłuż toru na lewe skrzydło baonu, przeciwuderzeniem odwodu wspartym artylerią wyprzeć go.

1. kompania z dwiema drużynami fizylierów, plut. c.k.m. + 1 c.k.m., plut. moździerzy, 1 drużyną rusznic ppanc. i plut

działek 45 mm. Rejon obrony (patrz szkic). Punkty oporu: I — domy 3 i 5, II — domy 6 i 7, III — „Krzywy" i dom 9. Główny punkt oporu: punkt oporu III. Kierunek ognia skośnego dla c.k.m. na dwa drzewa przed skrajem osiedla.

2. kompania z jedną drużyną fizylierów, plut. c.k.m., plut. moździerzy i plut. rusznic ppanc. Rejon obrony (patrz szkic). Punkty oporu: I — domy 1 i 2, II — domy 18 i 19, III — „sad". Główny punkt oporu: punkt II. Kierunek ognia skośnego dla c.k.m. dom z dwoma kominami.

3. kompania bez I plutonu strzeleckiego z plut. c.k.m. (bez jednego c.k.m.) i plutonem moździerzy. Rejon obrony (patrz szkic). Punkty oporu: I — domy 13 i 14, II — dom 15. Główny punkt oporu: punkt I. C.k.m. strzelają na przedni skraj na najwyższe drzewo.

Odwód. Dca plut. strzel.— skład: I pluton z 3. komp., plut. fizylierów i plut. rusznic ppanc. Stanowiska: budynek 20 i „żółty". Być gotowym do przeciwuderzenia w kierunkach: I — tor kolejowy, II — prawe skrzydło baonu. Sygnał przeciwuderzenia — rakieta żółta.

Przeciwuderzenie wspiera artyleria wsparcia baonu.

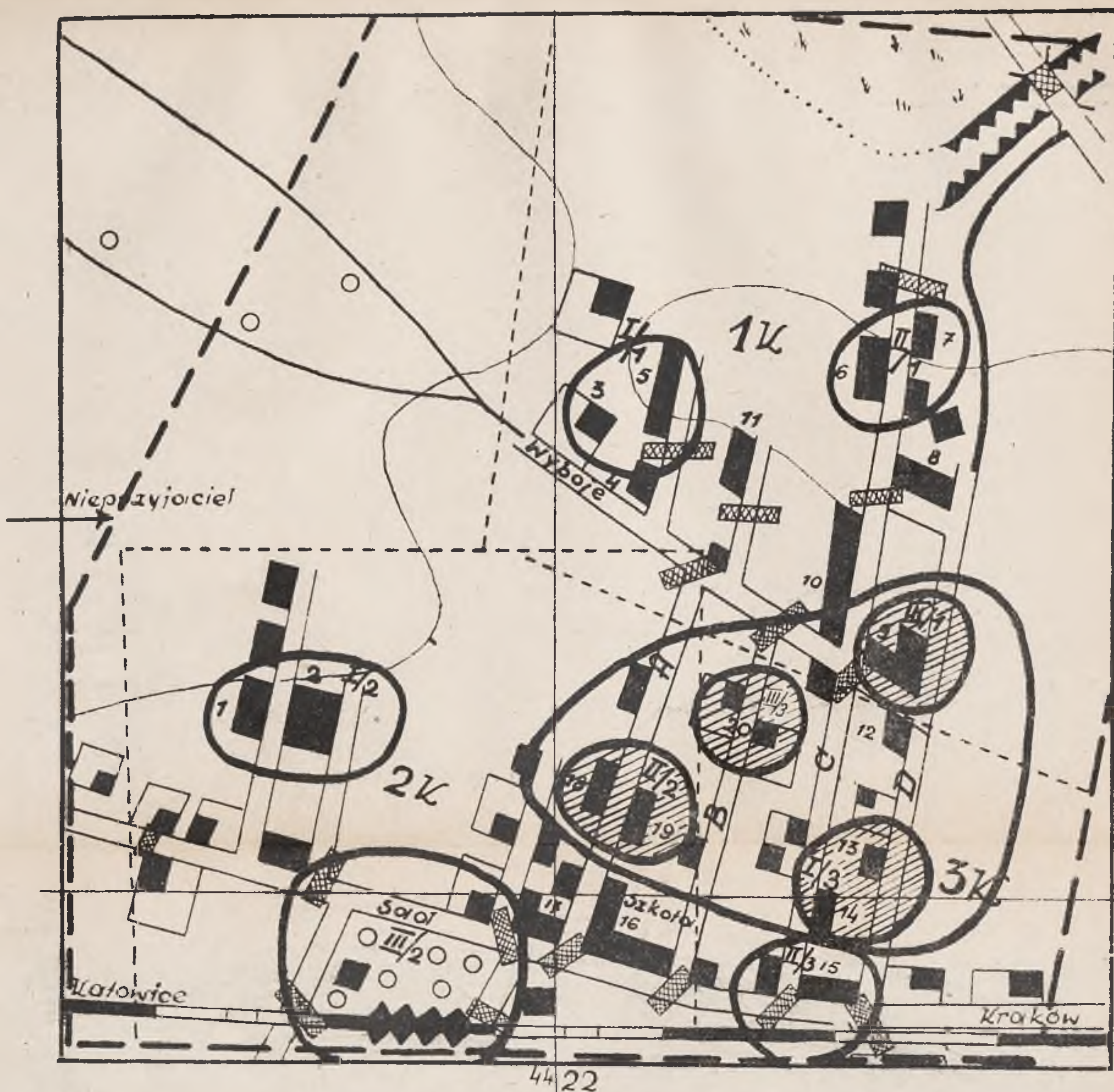
Artyleria. Dca 3 baterii — skład: 3 bateria 1 p.a.l., bateria moździerzy pułkowych oraz bateria moździerzy baonowych. Z momentem osiągnięcia przez npla wschodniego stoku 233.0 lub drogi Tonie — Krowodża poszczególne plutony kompanii moździerzy baonu podporządkować dcom kompanij strzeleckich. Zadanie do wykonania na podstawie rozkazu dcy pułku:

— obezwładnić skoncentrowanie npla na przypuszczalnej podstawie wyjściowej, tj. skraj i sad Bronowice Wielkie,
— nie dopuścić do skoncentrowania się npla w lewo od toru kolejowego, w rejonie mostku na jarze i w domach pojedynczych na przedpolu,
— przygotować ogień na korzyść 5. p.p.,

Zadania dcy baonu:

— wsparcie walki i wycofania się ubezpieczenia bojowego z m. Bronowice Wielkie,
— niszczenie przypuszczalnych podstaw szturmowych przed frontem 1 i 2 kompanii,
— w wypadku wdarcia się npla do osiedla zatrzymać dalsze jego posuwanie się wzdłuż toru i ulicy „Wyboje" oraz ulic „A" i „C",
— być gotowym do wsparcia przeciwuderzeń odwodu. Kryptonimy ogni podać mi jutro do godz. 13.00.

Szkic Nr 2.

Legenda:

- Granica rejonu obrony baonu
- Budynki umocnione i przystosowane do obrony
- Barykady
- Punkty oporu z nazwą plutonu i kompanii
- Główne punkty oporu
- Ośrodek oporu baonu
- Rejony obrony kompanii

Pluton saperów

- wybrać miejsca dla barykad i kierować ich budową przez pododdziały strzeleckie,
- wzmocnić minami punkty oporu i zaminować drogi i ulice,
- wytyczyć i nadzorować budowę płotu kolczastego,
- zbudować dla mnie stanowisko dowodzenia i PO,
- porobić wyłomy w ścianach domów: 17, „kucnięty", 10, 8, 4,
- zaprowadzić ewidencję studzien i przygotować ich ochronę przed zasypaniem. Samochodów do transportu min dostarczy szef sztabu pułku.

Obrona przeciwlotnicza

Miejsce posterunków obserwacyjno - meldunkowych: I przy ubezpieczeniu bojowym, II przy stanowisku dowodzenia.

W każdej kompanii wyznaczyć po jednym posterunku.

Sygnały: krótkie trąbki, od ubezpieczenia zaś bojowego — rakieta pomarańczowa.

Środki zwalczania: c.k.m. i 1/3 stanu każdej kompanii.

Obrona przeciwpancerna

Sygnał. Rakieta — czarny dym w kierunku czołgów.

Kierunki zagrożenia: I — tor kolejowy. II — droga z Bronowic, III — dolina z Zielonek.

Zwalczają: rusznice ppanc. i działka. W każdej kompanii przygotować wiązki granatów, granaty ppanc. i butelki.

Obrona przeciwgazowa

Sygnał: gong. Maski gazowe mieć w pogotowiu.

Ubezpieczenie

Prawe skrzydło baonu ubezpieczy 1. kompania dwiema drużynami fizylierów, dwoma c.k.m. i plut. działek 45 mm. Styk z II baonem — 2. kompania jedną drużyną fizylierów, jednym c.k.m. i drużyną rusznic ppanc.

Za tył odpowiada 3. kompania.

Styki w baonie: 2. kompania z 3. komp., 1. kompania z 3. komp.

Łączność

Mój SD — dom „żółty", zapasowy „sad" i dom 4. Łączność ze mną: telefoniczna, gońcami, sygnałami i przez radio, gdy npl ruszy z podstawy wyjściowej — falę podam później.

Różne

Sygnały: Wywołanie ognia artylerii: rakieta czerwona. Przerwanie ognia artylerii: rakieta zielona. Przeniesienie ognia artylerii: rakieta niebieska. Wskazywanie celów: pociski smugowe. Wdarcie się npla w rejon obrony 1. kompanii — rakieta biała, 2. kompanii: rakieta biała i żółta, 3. kompanii — rakieta biała pięciogwiaździsta.

Zastępcy: I — dca komp. c.k.m., II adiutant.

PA jutro o godz. 18.00 w budynku „Szkoła".

PO jutro od godz. 18.00 na froncie.

PZ dziś od godz. 14.00 w ogrodzie za budynkiem 15.

Zakres pracy dcy baonu nie kończy się jednak na wydaniu rozkazu; obowiązany on jest do należytego kontrolowania i terminowego wykonywania przez podwładnych dców swoich zarządzeń i rozkazów, sprawdzania i ewentualnego aprobowania ich poczynań oraz do dbania o utrzymanie gotowości bojowej baonu wiedząc, że w obronie a zwłaszcza w obronie osiedla należyte i staranne przygotowanie obrony wywiera decydujący wpływ na samą walkę.

WALKA BAONU

Położenie wstępne: w D+4 wieczorem przednie oddziały npla po uciążliwej walce zepchnęły ubezpieczenie bojowe baonu z jego stanowisk w m. Bronowice. Ubezpieczenie wycofało się. Dca baonu rozpoznając przez całą noc przedpole (patrolami do drużyny) zorientował się, że npl zajmuje podstawę wyjściową do natarcia na linii Bronowice Małe — Wielkie. Artyleria własna i nieprzyjaciela prowadziły ogień nękający.

Sytuacja I. O godz. 4.00 npl po silnym przygotowaniu artyleryjskim na sąsiada z prawa a słabym na I baon rozpoczął natarcie. O godz. 5.30 npl przed czołem baonu i pułku własnego został powstrzymany na wysokości skrzyżowania szosy z torem kolejowym (50 — 20 a) — wzgórze 233,0 (50 — 20 b), przed czołem zaś 5 p.p. z miejscowości Tonie dużymi siłami kontynuuje natarcie dalej na m. Prądnik Biały.

O c e n a s y t u a c j i. Npl zamierza opanować lewym skrzydłem Białuchy, aby w oparciu o rzekę i bez obawy przeciwuderzeń ze strony naszych oddziałów móc z kierunku płn. opanować m. Krowodżę. Npl wiąże I baon tylko częścią swych sił.

Walkę sąsiada prawego, tj. 5 p.p. wesprzeć ogniem części artylerii wspierającej i połową c. k. m. przydzielonych 1. komp. oraz całością c.k.m. 3. komp. — ze stanowisk na płn. skraju rejonu obrony baonu.

U z a s a d n i e n i e: regulaminy walki wszystkich armii wyraźnie nakazują współdziałanie a przede wszystkim żądają okazania pomocy sąsiadom, przez co uzyskuje się osłabienie npla, które w konsekwencji prowadzi do osiągnięcia sukcesu również na własnym odcinku. Pomijam tu czynnik moralny, gdyż ten należałoby omówić szerzej przy innym temacie. Ponieważ npl w obecnej chwili na odcinku I baonu przejawia małą aktywność i nie jest groźny, przeto dca baonu częścią swej artylerii zwalcza npla na swoim odcinku, częścią zaś musi wspierać sąsiada. To samo dotyczy c.k.m.

C.k.m. 2. komp. i części 1. komp. prowadzą ogień na odcinku własnym, pozostałe zaś 1. i wszystkie 3. będące w tyle — działają na korzyść 5 p.p. Pamiętać przy tym należy, że c.k.m. muszą mieć w tym celu wcześniej przygotowane stanowiska zapasowe.

S y t u a c j a II. Godzina 12.00. Npl opanował prawym skrzydłem Białuchy i po uprzednim silnym ogniu artyleryjskim na rejon obrony I baonu (podczas którego przegrupował swoje oddziały) z podstawy wyjściowej 233,0 (50-20 b) — pojedyncze domki (51-21 c) — kapliczka (51-23 a) rozpoczął na nas natarcie. Sąsiada prawego i lewego wiąże natarciem małych sił. Dca baonu zauważył na podstawie obserwacji własnej i podwładnych, że npl swój główny wysiłek kieruje z rejonu pojedynczych domków na płn. skrzydło baonu.

O c e n a s y t u a c j i. Poprzednie natarcie npla na 5 p.p było wstępem dla zabezpieczenia skrzydła i zmiany frontu do właściwego działania na głównym kierunku uderzenia, tj. na I baon. Npl wiążąc 5 p.p. i II baon naszego pułku chce wedrzeć się do m. Krowodża, aby stamtąd móc działać wzdłuż ulic na „Koszary" i wzdłuż toru na stację kolejową. Wybrał on podstawowy manewr do zdobycia osiedla — oskrzydlenie. Oskrzydlenie to idzie z kierunku płn. na prawe skrzydło baonu.

D e c y z j a: II/3 komp. strzel. przerzucić na swoje prawe skrzydło dla wzmocnienia obrony 1. komp. obsadzając przygotowane do obrony budynki 4 i 11. Ogniem artylerii wspierającej wesprzeć wyłącznie walkę 1. komp. Meldować o sytuacji dcy pułku i prosić go o ogień artylerii na dolinę łąk.

U z a s a d n i e n i e. W toku walki na podstawie obserwacji własnej, meldunków podwładnych i rozkazów wyższych przełożonych—dcy oceniają sytuację, wysnuwają wnioski i na podstawie ich pobierają decyzję, którą z kolei przez wydanie odpowiednich rozkazów wprowadzają w czyn (słowem — dowodzą). Podczas gdy na niższych szczeblach (do plutonu) dowodzenie to wyraża się najdobitniej przez bezpośrednie kierowanie i manewrowanie ogniem a u dcy drużyny całkiem wyraźnie przez osobiste zachowanie się, na szczeblach już od kompanii w górę wyraża się przez manewrowanie i przyjęcie nowego ugrupowania własnych pododdziałów.

Npl nacierający narzuca siłą rzeczy główny wysiłek obrońcy przez swój główny kierunek natarcia; przez każdą nową akcję wywołuje reakcję u przeciwnika i przez to należy rozumieć określenie obrony — aktywnej. Ponieważ npl przez swoje poprzednie działanie i obecne natarcie na prawy skraj osiedla zmienił front prawie o 90°, dlatego dca baonu przerzuca jeden pluton do 1. komp. z lewego skrzydła, które teraz stało się jego tyłem, tym bardziej, że jest tam budynek już przedtem przygotowany do obrony. Tył swój ma nadal dostatecznie silny. Walka o osiedle stwarza bardzo często podobne sytuacje, tj. zmianę frontu. Chociaż osiedle musi być koniecznie przygotowane do obrony okrężnej, niepodobna jednak nasycić wszystkich kierunków siłami żywymi i ogniowymi, gdyż jednostajne i równomierne ugrupowanie nie miałoby najmniejszego sensu. Najlepszą wtedy reakcją na zmianę frontu jest nieznaczne przegrupowanie baonu, tym bardziej, że osiedle bardzo dobrze ukrywa wszelkie nasze ruchy przed obserwacją npla.

S y t u a c j a III. Godzina 17.00. Npl wykonał szturm. Z rejonu obrony 1. kompanii dca baonu zaobserwował wystrzeloną białą rakietę, jednocześnie przez telefon odebrał meldunek, że npl wdarł się częściowo w rejon obrony 1. kompanii i oblega budynki 3, 4, 5, 11. Szturm npla na zachodni i północny skraj osiedla został odparty.

O c e n a s y t u a c j i. Przewidywania dcy baonu były trafne. Npl wdarł się w rejon obrony 1. kompanii i oblega część budynków, nie zdołał jednak jeszcze żadnych opanować

Będzie starał się teraz rzucić nowe siły w miejsce wdarcia aby zdobyć kilka budynków i z nich jako z bazy działać dalej dla wykorzystania powodzenia i zdobycia osiedla.

D e c y z j a d c y b a o n u. Aby nie dać nplowi czasu i możliwości zorganizowania się, natychmiastowym przeciw-uderzeniem odwodu wspartym r.k.m. 3. kompanii i częścią r.k.m. — 2. kompanii wyrzucić go z miejsca wdarcia się.

U z a s a d n i e n i e. Dca baonu zdecydował się na użycie odwodu. Głównym zadaniem odwodów w obronie jest odparcie niespodziewanych uderzeń npla, szczególnie na stykach, i wsparcie walczących pododdziałów. Sytuacja taka zaistniała. Npl wdarł się w jego skrzydła; pododdziały własne toczą walkę w okrążeniu. Dca baonu musi im przyjść z pomocą i w tym celu może już teraz użyć odwodu. W sytuacji poprzedniej użycie czy przegrupowanie odwodu byłoby zawczesne i niczym nieuzasadnione. Odwodu używa się w sytuacjach rzeczywiście ciężkich, niebezpiecznych, a przede wszystkim niespodziewanych dla wyjaśnienia sobie sytuacji i dla stworzenia ciężkich sytuacji nplowi.

Właśnie walka w osiedlu, gdzie sytuacje ze względu na trudną obserwację i łączność są zazwyczaj niespodziewane, wymaga nawet u dcy kompanii posiadania odwodu. Dca baonu musi mieć odwód szczególnie silny, aby móc odpowiednio reagować. Używając odwodu pamiętać musimy, że: 1) — przedwczesne i niepotrzebne użycie powoduje straty w ludziach, 2) — działanie odwodu wymaga wsparcia ogniowego. Dca baonu przewidział wsparcie artyleryjskie. Ponieważ jednak pododdziały (dla wsparcia których używa on odwodu) walczą w okrążeniu, a ogień artylerii z powodu utrudnionej obserwacji i łączności byłby ryzykowny (gdyż raziłby własne pododdziały burząc ich budynki), przeto jako wsparcie przewidział on: użycie r.k.m. 3. kompanii, która dotychczas nie brała udziału w akcji i wejdzie do niej dopiero później oraz części r.k.m. II. plutonu 1. kompanii z uwagi na to, że dotychczas zaledwie część swych sił zaangażowała w walce.

Walka w osiedlu czy to w natarciu czy też w obronie zwłaszcza w przeciwuderzeniach jest polem do popisu dla r.k.m. jako środka wsparcia ogniowego. Użycie c.k.m. jest zbyt trudne, wymaga dużo czasu i odpowiednich stanowisk, podczas gdy r.k.m. ze względu na łatwość wyszukiwania, przygotowania i zmiany stanowisk są o wiele praktyczniejsze, a skuteczność ich z powodu krótkiego ostrzału jakie daje osiedle jest taka sama. Użycie r.k.m. jako środka wsparcia ogniowego w osiedlu, a nawet całych grup ogniowo-szturmo

wych było szeroko i często stosowane w ostatniej wojnie zwłaszcza przy zdobywaniu Budapesztu, Wrocławia i Berlina. Użycie ich jest opisane w wojskowej prasie sowieckiej („Wojennyj Wiestnik" nr 17/45).

Położenie końcowe. Godzina 20.00. Npl poniósłszy ciężkie straty na wszystkich kierunkach został odparty i okopuje się zajmując stanowiska pierścieniem dokoła osiedla w odległości 500 — 600 m. Dca baonu musi wykorzystać noc na uporządkowanie batalionu celem przywrócenia mu normalnej siły do walki. Pamiętając o silnym rozpoznaniu i ubezpieczeniu, chociaż jest mało prawdopodobne, aby npl po ciężkich stratach pokusił się o szturm w nocy, dca baonu musi wydać zarządzenia na noc i sam dopilnować ich wykonania. Zarządzenia będą dotyczyły:

— rozstawienia na nowo środków ogniowych zwłaszcza tych, które zostały wykryte,
— poprawienia uszkodzonych stanowisk i przeszkód w punktach oporu,
— uzupełnienia amunicji i ewakuacji rannych,
— jeżeli zachodzi konieczność nieznacznego przegrupowania baonu jako środka zapobiegawczego (jedynie na noc), należy podciągnąć do przednich punktów oporu część c.k.m. z głębi i z odwodu. Pamiętać też musimy o koniecznym wydaniu w nocy gorącej strawy. Ranek (a właściwie świt) musi znów zastać baon w pełnej gotowości bojowej.

Z przykładu obrony osiedla wysnuć możemy następujące wnioski:

— osiedle musi być przygotowane do obrony okrężnej,
— w razie zmiany frontu przez npla stosującego manewr oskrzydlający (co się często zdarza) konieczne jest nieznaczne przegrupowanie baonu,
— musimy posiadać odpowiednio silny i pewny odwód począwszy już od szczebla kompanii w górę,
— jako środek wsparcia ogniowego przy przeciwuderzeniach r.k.m. są praktyczniejsze niż c.k.m.,
— z powodu trudnej obserwacji i łączności, określić należy wyraźnie sygnały na włamanie się npla w poszczególne punkty oporu.

Płk A. ILJIN
Inż. ppłk W. KLIUCZAREW*)

Saperskie rozpoznanie techniczne do budowy mostu wojennego

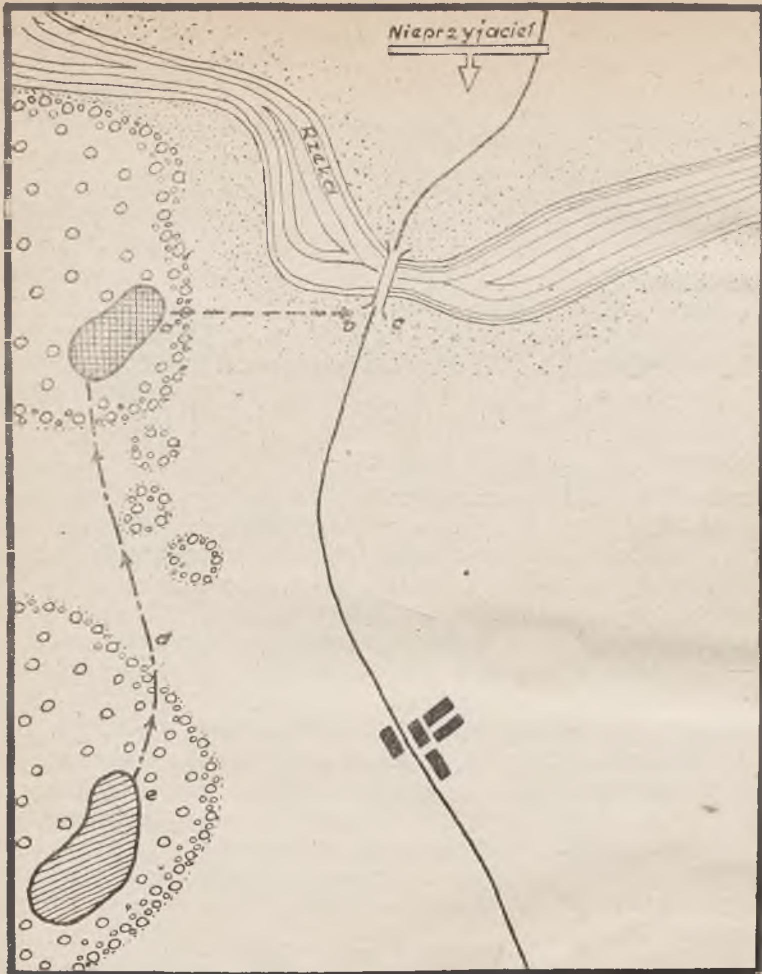
Wśród prac przygotowawczych w związku z przewidywaną budową niskowodnego mostu wojennego — najważniejszą i podstawową czynnością jest saperskie rozpoznanie techniczne. Rozpoznanie to powinno dać wyczerpujące dane co do wyboru miejsca budowy mostu, co jest związane z kwestią budowy dojazdów do mostu, jako też dane dotyczące wyboru typu konstrukcji mostowej najbardziej odpowiadającej miejscowym warunkom a także określenia ilości niezbędnych materiałów, sił i środków, organizacji pracy przy budowie, przygotowania materiałów i gotowych elementów mostowych.

Dane technicznego rozpoznania saperskiego są więc jak widzimy dla dcy-sapera, któremu zlecono zadanie budowy niskowodnego mostu wojennego, materiałem wyjściowym do sporządzenia szkiców mostu, do zestawienia specyfikacji potrzebnych materiałów i sporządzenia wykresu organizacji prac przygotowawczych w rejonie mostu i prac wykonawczych na samej przeszkodzie.

Dlatego też niezbędne jest staranne przygotowanie do przeprowadzenia rozpoznania, przy czym wykonuje je specjalny zespół rozpoznawczy pod dowództwem doświadczonego oficera. Skład zespołu ustala się w zależności od szerokości rzeki tak:

— przy szerokości rzeki do 50 m — drużyna saperów pod dtwem oficera (w tym wypadku rozpoznanie materiałowe przeprowadza jeden starszy podoficer z 2—3 saperami);

*) Przetłumaczył z czasopisma „Wojenno-Inżynierskij Żurnał", zeszyt 5—6, 1946 r., major Wójtowicz Czesław.

Rys. 1.

a) pośredni skład elementów mostowych; b) droga donoszenia elementów do mostu; c) miejsce budowy mostu; c) miejsce budowy mostu; d) droga dowożenia lub donoszenia elementów mostu; e) miejsce przygotowania materiałów i elementów do budowy mostu

— przy szerokości rzeki do 100 m — dwie drużyny saperów pod dtwem oficera; jedna drużyna przeprowadza rozpoznanie rzeki, druga — rozpoznanie materiałowe;

— przy szerokości rzeki ponad 100 m — do plutonu saperów z dcą - oficerem; oprócz tego przeprowadzają oso-

biste rozpoznanie: dca kompanii, batalionu, a niekiedy i dca brygady.

Zespół rozpoznawczy wyposaża się w mapy, kompas, lornetkę, miarę składaną, pochylnik, dalekomierz, poziomnicę, linkę do trasowania, sznurek lub drut do wiązania, tyczki, wiechy, łom, łopaty, topory, kostium pływacki (MPK lub PK) i łódkę (ŁMN lub ŁSD) a w razie potrzeby i w inne środki.

Techniczne rozpoznanie saperskie powinno być poprzedzone przez zapoznanie się z terenem na podstawie mapy lub ze zdjęcia lotniczego oraz z posiadanymi danymi hydrograficznymi i innymi. W razie budowy mostu w bezpośredniej bliskości npla należy ponadto zapoznać się dokładnie z danymi o charakterze obrony przeciwnika; szczególnie ważne jest określenie rodzaju i miejsc założenia przeszkód na brzegach i na rzece; rozpoznanie należy przeprowadzać z zachowaniem wszelkich przepisów o maskowaniu.

Dane zebrane w czasie rozpoznania miejsca do budowy mostu oraz rozpoznania materiałowego ujmuje się w zestawienie (wzór tabela 1), do czego dołącza się profil koryta rzeki wzdłuż osi mostu i szkic krokowy terenu w rejonie budowy mostu (w podziałce 1:10000 — 1:50000) z naniesieniem najważniejszych danych (oś mostu, dojazdy, miejsca przygotowania i składy gotowych elementów do mostu itd.).

Na rys. 1. podany jest przykład sporządzenia szkicu krokowego terenu w pobliżu mostu, gdy przeciwny brzeg znajduje się w rękach przeciwnika.

Tabela 1

Wzór zestawienia danych z rozpoznania

Miejsce budowy mostu (nazwa przeszkody, najbliższa miejscowość).

Początek rozpoznania ....

Koniec rozpoznania ....

L. p.	Potrzebne dane	Rubryka do wypełnienia
1	2	3
1	Ogólna charakterystyka miejsca budowy mostu.	
2	Drogi, które można wykorzystać jako dojazdy, ich charakterystyka i stan (szerokość, nawierzchnia, spadki), charakter brzegów.	

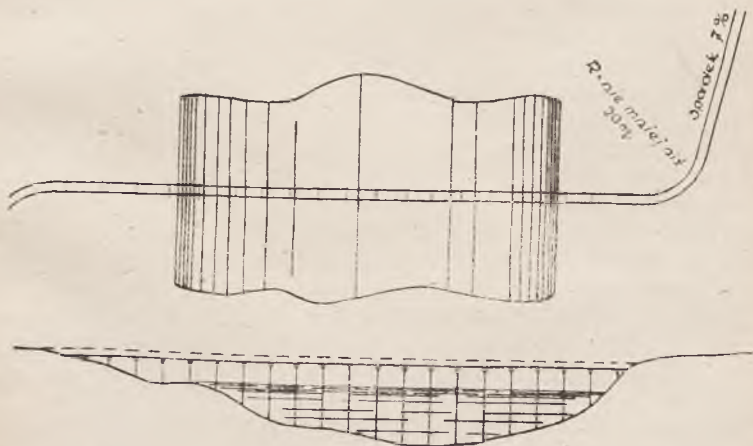
L. p.	Potrzebne dane	Rubryka do wypełnienia
1	2	3
3	Szerokość i największa głębokość rzeki, rodzaj gruntu dna.	
4	Szybkość i właściwości prądu.	
5	Charakterystyka zmienności poziomu wody w rzece: a) poziom wód — w czasie letnich i jesiennych powodzi, poziom wody obecny, b) przebieg nurtu, c) jesienne i wiosenne ruszanie lodu, d) znajdujące się na rzece tamy, śluzy i inne budowle sztuczne.	
6	Ogólna charakterystyka rejonu rzeki w miejscu budowy mostu: a) istniejące brody, b) istniejące przeszkody na dojazdach do mostu i na samej rzece, c) miejsca dogodne na przygotowanie materiałów i elementów do mostu, d) miejsca odpowiednie na skład gotowych materiałów i elementów do budowy mostu w pobliżu miejsca budowy, e) stan dróg dowozu materiałów do miejsca budowy mostu, f) znajdujące się w pobliżu miejscowości warsztaty, kuźnie itp.	
7	Dane o materiałach (powierzchnia kompleksu leśnego, rodzaj drzew w lesie, składy materiałowe itd. z podaniem odległości do miejsca budowy mostu).	
8	Warunki maskowania w rejonie przygotowania materiałów i na przeszkodzie.	
9	Konieczne zarządzenia w związku z obroną miejsc przygotowania materiałów i miejsca budowy mostu.	
	Rozpoznanie przeprowadzał	

Ważnym zagadnieniem, na które rozpoznanie ma dać odpowiedź, jest wybór miejsca budowy mostu na przeszkodzie (jeśli to miejsce nie jest z góry podyktowane przez zadanie taktyczne lub sytuację bojową). Przy wyborze miejsca budowy mostu należy uwzględnić wszystkie zasadnicze wymagania stawiane zazwyczaj odnośnie miejsca gdzie most ma być budowany; jest to zadanie trudne i wymaga dużej uwagi oficera dowodzącego zespołem rozpoznania.

Miejsce budowy mostu, szczególnie w wypadku bezpośredniej bliskości npla, powinno być wybrane starannie z uwzględnieniem pionowego ukształtowania terenu z uwagi na możność ukrytego przeprowadzenia dojazdów, ukrycia położenia samego mostu przed naziemną obserwacją przeciwnika i o ile możności utrudnienia działania lotniczego.

W tym celu należy przede wszystkim starać się przystosować do terenu most i dojazdy do niego tak, aby uniemożliwić przeciwnikowi obserwację naziemną i w związku z tym ostrzeliwanie bezpośrednim ogniem artylerii.

Utrudnienie obserwacji z powietrza osiąga się przez wybór miejsca budowy mostu z dala od miejscowości i innych przedmiotów terenowych, które lotnikowi npla mogłyby służyć jako punkty orientacyjne. Z tego samego powodu należy unikać, aby most i dojazdy do niego leżały na jednej prostej (w planie), ponieważ takie rozmieszczenie zwiększa prawdopodobieństwo trafienia bombami samolotów nurkujących (rys. 2); przy mostach o długości ponad 100 m przestrzeganie tego przepisu jest obowiązkiem.

Rys. 2.

Z tego samego względu oraz dla uproszczenia i ułatwienia budowy mostu w wypadku gdy na rzece są ostrogi lub mielizny, celowe jest wybrać oś mostu przez ostrogę.

W bezpośredniej bliskości budowy mostu muszą znajdować się miejsca ukryte przed obserwacją przeciwnika, odpowiednie na składy materiałów do budowy i gotowych elementów mostowych oraz place do ustawienia maszyn niezbędnych przy budowie.

W wypadku bezpośredniej bliskości npla miejsce budowy mostu musi być tak wybrane, aby umożliwiło i ułatwiło zorganizowanie obrony taktycznej. Warunkowi temu odpowiada wysoki brzeg wyjściowy oraz wybór miejsca na budowę mostu na łuku zwróconym wypukłością w naszą stronę.

Rejon budowy mostu powinien umożliwić zamaskowanie podejścia oddziałów saperskich wraz ze sprzętem technicznym do miejsca budowy (w czasie budowy mostu), podejścia do mostu i poruszanie się po moście wojsk (w czasie eksploatacji mostu), jak również umożliwić budowę pozornych mostów i dojazdów do nich.

Poza wymienionymi ogólnymi warunkami odnośnie miejsca, na którym ma być budowany most, należy jeszcze uwzględnić szereg wymagań natury technicznej.

Miejsce budowy mostu powinno być wybrane o ile możności na prostym odcinku rzeki. Na takich odcinkach koryto rzeki nie posiada zazwyczaj zbyt dużych różnic głębokości, a prąd wody charakteryzuje największą jego stałość. Most wybudowany na prostym odcinku rzeki jest mniej narażony na podmywanie podpór, co jest specjalnie ważne dla mostów na podporach ramowych.

Zmniejszenie niebezpieczeństwa podmywania podpór osiąga się przez wybór miejsca budowy na prostych odcinkach rzeki również dlatego, że dno jej bardziej odporne na rozmywanie przy wysokich poziomach wody, a rzeka na tych odcinkach jest zazwyczaj węższa. Głębokość rzeki na odcinkach prostych jest zwykle większa niż na szerokich rozlewiskach, co utrudnia budowę podpór mostowych i mogą być wypadki, że czynnik ten zadecyduje o wyborze miejsca budowy niskowodnego mostu na odcinku płytkim choć szerokim. Na szerokich odcinkach głębokość rzeki jest zawsze mniejsza lecz większe jest niebezpieczeństwo podmywania podpór; czynnik ten należy uwzględnić przy wyborze typu mostu i jego podpór w czasie budowy mostu jak również i podczas jego eksploatacji.

Odnośnie podmywania podpór mostowych należy dodać, że niewłaściwe jest wybieranie miejsca na budowę mostu w po-

bliżu ujść dopływów rzecznych; miejsca te charakteryzują najmniej ustalone warunki prądu rzeki; tu powstają największe zaburzenia prądu, wiry wodne i inne nieprawidłowości w przepływie wody.

Oś mostu powinna być prostopadła do kierunku prądu, podpory zaś mostowe powinny być ustawione równolegle do prądu. Uzyskuje się przez to lepsze warunki przepustowe wody, co jest specjalnie ważne przy częstych wahaniach poziomu wody w rzece.

Wybierając miejsce budowy mostu należy uwzględnić położenie mostu w planie i w profilu mając na uwadze przede wszystkim możliwość budowy dogodnych dojazdów do mostu. Najwygodniej jest budować most w miejscu gdzie nie ma dużych różnic w poziomach obu brzegów (wyjściowego i przeciwległego). W wypadku gdy różnica ta jest wielka i wymaga dużych prac ziemnych przy wyrównywaniu poziomu dojazdów, most można budować z podłużnym spadkiem części przejazdowej, nie większym jednak niż 5%. Promienie łuków na dojazdach do mostu nie mogą być mniejsze niż 20 m — przy dojeździe poziomym i nie mniejsze niż 30 m — jeżeli dojazd posiada spadek. Spadek podłużny dojazdów nie może przekraczać 7%, jedynie na krótkich odcinkach (nie większych niż 10—15 m) może dochodzić do 10%.

Jeżeli łuk leży na spadku, należy zmniejszyć spadek 1½—2 razy. Dojazdy o spadku ponad 3% na glebie gliniastej powinny być wzmocnione drewnianymi pokryciami lub kamienną nawierzchnią.

Te ogólne wymagania techniczne, czasami nie współgrające, należy bezwarunkowo uwzględniać w czasie rozpoznania rzeki i mieć na uwadze przy pobieraniu ostatecznej decyzji.

Prowadząc rozpoznanie materiałów znajdujących się w rejonie rozpoznania należy zebrać wszelkie dane o istniejących w pobliżu lasach, składach różnych materiałów i innych zasobach miejscowych. Przy tym należy w sposób wyczerpujący podać możliwości wykorzystania materiałów do budowy mostu w wybranym miejscu.

Dla pełnej charakterystyki odcinka rzeki celem ustalenia miejsca gdzie ma być zbudowany most rozpoznanie powinno ustalić:

1) czy w pobliżu miejsca budowy są brody lub promy,
2) czy na dojazdach do mostu, na rzece i na przeciwległym brzegu nie ma przeszkód,
3) czy w pobliżu znajdują się odpowiednie place do wyładowywania podwożonych do budowy materiałów i gotowych elementów mostowych,

4) stan dróg, którymi materiały te mają być dowożone do mostu,
5) jakie środki miejscowe mogą być pomocą przy budowie (środki pływające, materiały, kuźnie itd.).

W czasie rozpoznania technicznego przeprowadza się szereg pomiarów i obserwacji, przy czym wyniki ich powinny być ujęte w dokumentach rozpoznania.

Wymierzenie szerokości i głębokości rzeki, szybkości prądu, określenie stromości brzegów i spadku podłużnego przeprowadza się jednym ze znanych sposobów, w zależności od sytuacji bojowej, dysponowanego czasu i środków. Należy podkreślić konieczność bardzo starannego przeprowadzenia pomiaru szerokości i głębokości rzeki *) w miejscu budowy mostu wraz z powtórnym sprawdzeniem otrzymanych rezultatów — szczególnie jeżeli pomiar był dokonany nocą. Dane te wpływają bezpośrednio na decyzję co do typu mostu, sposobu przeprowadzenia budowy, a szczególnie co do typu i sposobu budowy podpór mostowych.

Specjalną uwagę należy poświęcić określeniu charakteru gruntu dna i brzegów; dane o gruncie dna są niezbędne przy wyborze typu podpór. Najczęściej spotykany grunt dna, to iły, piaski o różnej ziarnistości, żwir, glina, piasek z gliną, kamienie, skały.

Gruntem najsłabszym i najłatwiej ulegającym rozmyciu jest grunt ilasty. W czasie rozpoznania należy pobierać z dna rzeki próbki i na podstawie charakterystycznych oznak dla tego czy innego gruntu ustalić jego rodzaj.

Ważnym zagadnieniem jest należyte ustalenie charakteru zmiany poziomów wody w rzece przynajmniej w okresie, na jaki przewidziane jest wykorzystanie mostu dla ruchu wojsk; możliwe zmiany poziomu wody należy uwzględnić przy określeniu potrzebnej wysokości mostu i ustaleniu poziomu jezdni mostowej.

Dla mostów niskowodnych należy ustalić następujące poziomy wody: normalny niski ulegający nieznacznym wahaniom i wysoki powodziowy w czasie letnich i jesiennych powodzi; cechuje go znaczne lecz nie długotrwałe podniesienie się wody na skutek deszczów czy tajania śniegów.

Największe powodzie letnie rzek górskich są najczęściej powodowane tajaniem śniegów; duże powodzie jesienne są swoiste dla rzek równinnych. Rozpoznanie musi ustalić poziom wód powodziowych wykorzystując wszystkie dane mo-

---

*) Dobre rezultaty przy pomiarze szerokości rzeki daje dalekomierz saperski przy szerokości rzeki do 200 m — błędy pomiaru w granicach 1%.

żliwe do zebrania na miejscu (obejrzenie brzegów, ustne informacje mieszkańców itd.) oraz informacje hydrograficzne podane w biuletynach meteorologicznych i zapiskach stacji pomiarowych, o ile takie w pobliżu istnieją.

Oddzielnie należy zebrać wszelkie dane dotyczące tam, śluz i innych budowli wodnych mogących mieć wpływ na zmianę poziomu wody w rzece. Powyższe dane należy uwzględnić tak przy wyborze miejsca na budowę mostu, poniżej budowli wodnej (możliwość spadku poziomu wody niżej normalnego), jak i powyżej budowli wodnej (możliwość podniesienia się poziomu ponad normalny).

Konieczne jest również ustalenie poziomu, pory i charakteru jesiennego i wiosennego spływu lodów (szczególnie dla mostów przelewowych).

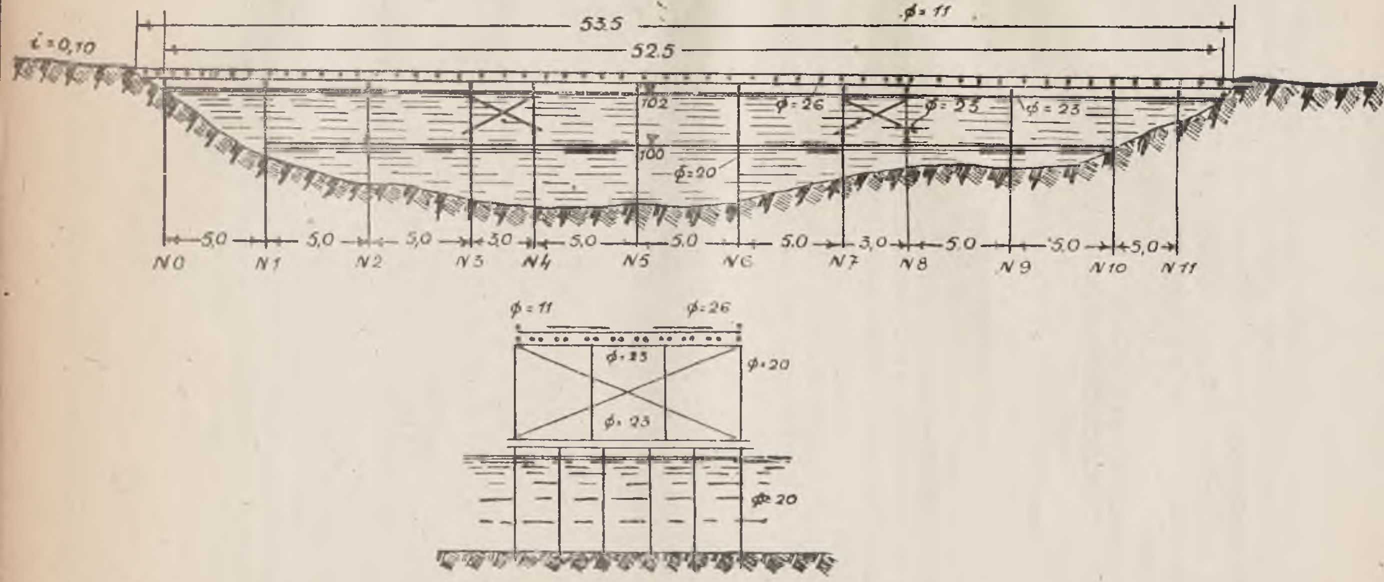
. Jeżeli rozpoznanie przeprowadza się pośpiesznie pod bezpośrednią obserwacją i ogniem npla, wówczas miejsce na budowę mostu należy wybierać najpłytsze, o małej szybkości prądu, w terenie dającym łatwe ukrycie składów materiałowych, dojazdów i prac przy budowie.

Po zebraniu wszystkich danych z rozpoznania i wybraniu miejsca na budowę mostu wykonuje się podłużny i poprzeczny szkic mostu. Na rys. 3 podany jest przykład sporządzenia takiego szkicu wraz z danymi, które na szkicu muszą być zaznaczone; szkic wykonuje się w podziałce 1:200 — 1:500.

Wykonując szkic niskowodnego mostu należy uwzględnić odpowiednią długość przęseł, wymagany poziom jezdni mostowej, zastosowanie w danym wypadku podpór i konieczną wysokość najodpowiedniejszych nasypów na brzegach.

Należy dążyć, aby długość przęseł była możliwie jak największa, co oczywiście zależne jest od posiadanego materiału na belki podłużne; należy dążyć, by wszystkie przęsła były jednakowej długości, ułatwia to bowiem budowę mostu. Odstępstwo od zasady — jednakowej długości przęseł — jest dopuszczalne tylko w specjalnych okolicznościach, jak np. brak belek podłużnych potrzebnej długości, konieczność przepuszczania pod mostem małych łodzi lub inne warunki miejscowe. W wypadku gdy stosuje się przęsła różnej długości celowe jest dawanie dłuższych przęseł nad głębokimi miejscami rzeki, aby w ten sposób zmniejszyć ilość wysokich podpór mostu. Ze względu na łatwiejsze przewożenie belek podłużnych należy dążyć do tego, by długość ich wynosiła 4—6 m.

Poziom jezdni mostowej zależny jest przede wszystkim od typu mostu niskowodnego (zwykły niskowodny, przelewowy, rozbierany, podwodny, zimowy).

i = 0,10
53.5
52.5
ϕ = 11
102
100
ϕ = 20
ϕ = 26
ϕ = 25
ϕ = 23
5,0
5,0
5,0
3,0
5,0
5.0
5.0
3,0
5.0
5.0
5,0
N0
N1
N2
N3
N4
N5
N6
N7
N8
N9
N10
N11
ϕ = 11
ϕ = 26
ϕ = 25
ϕ = 23
ϕ = 20
ϕ 20

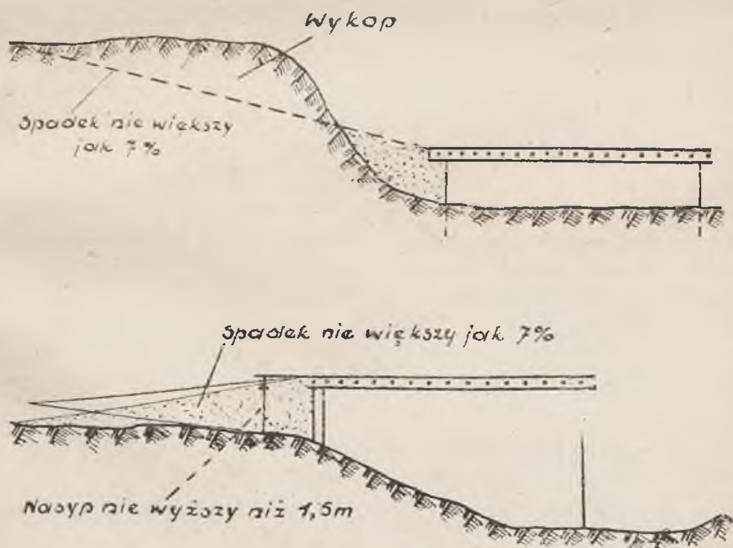
Rys. 3.

Dla mostu zwykłego niskowodnego poziom jezdni ustala się przy uwzględnieniu najwyższego możliwego poziomu wody w przewidywanym okresie eksploatacji mostu; odstęp pomiędzy spadem belek podłużnych i obliczonym poziomem wody nie może być mniejszy niż 0,4 m.

Poziom jezdni zależny jest ponadto od charakteru brzegów; należy pamiętać, że spadki na dojazdach nie mogą przekraczać dopuszczalnych. Ustalając poziom jezdni mostowej należy dążyć do ograniczenia prac ziemnych do minimum. Przy brzegach stromych wskazane jest jeszcze podwyższenie poziomu jezdni pomimo zwiększenia się przy tym ogólnej długości mostu. Uzyskuje się przez to zmniejszenie robót ziemnych przy budowie dojazdów oraz mniejsze spadki dojazdów.

Typ podpór mostowych ustala się w zależności od charakteru dna rzeki, jej głębokości i szybkości prądu. Wybór typu podpór — to jedna z najodpowiedzialniejszych decyzji. W wypadku niebezpieczeństwa podmywów należy stosować podpory palowe lub palowo-ramowe.

Wysokość nasypów przy budowie mostów niskowodnych nie powinna zasadniczo przy brzegach przekraczać 1,5 m. Zamiast budowy wyższych nasypów wygodniej jest zwykle powiększyć długość mostu i jego wysokość. Sposoby połączenia mostu z brzegami zależnie od wysokości brzegu i poziomu jezdni mostowej pokazane są na rys. 4.

Rys. 4.

Przy glebach gliniastych i piaszczysto-gliniastych wykonuje się skarpy nasypów o spadku 1:1,5, przy gruntach piaszczystych o spadku 1:2. Szerokość nasypu powinna być większa od szerokości mostu o 1,5 m.

Jak widzimy, rezultatem technicznego rozpoznania saperskiego miejsca budowy mostu niskowodnego jest wykonanie szkicu mostu; daje on nam dane dotyczące długości mostu, wielkości przęseł, wielkości odstępu między spodem belek podłużnych a wodą, szerokości i typu części przejazdowej mostu, wysokości i typu podpór.

Na podstawie tych danych, posługując się tabelami regulaminowymi można zestawić zapotrzebowanie niezbędnego materiału drzewnego i okuć żelaznych.

Gen. płk Gw. A. ZADOW*)

Przygotowanie i przeprowadzenie ćwiczeń batalionowych

Ćwiczenia na temat: „Wzmocniony batalion piechoty w natarciu przełamującym obronę stałą npla“ — mają doniosłe znaczenie; ćwiczenia te uczą dowódców jednostek wojskowych zasadniczego rodzaju działań bojowych a mianowicie natarcia w jego najistotniejszej formie, tj. przełamanie obrony npla. Poza tym baon piechoty jest takim pododdziałem piechoty, w którym przykładowo najlepiej można w całości rozwiązać wszystkie zagadnienia współdziałania taktycznego.

Czego uczy doświadczenie wojenne

Zorganizowanie i racjonalne przeprowadzenie ćwiczenia taktycznego powinno opierać się na wynikach doświadczenia wojennego. Jakież główne wnioski dotyczące zagadnienia przełamania obrony stałej nieprzyjaciela można wysnuć z doświadczeń wojennych?

Rozpoznanie obrony npla w bitwie było pierwszym najważniejszym zadaniem bojowym. Jako zasadnicze zadania rozpoznania uważane są: dokładne określenie przedniego skraju obrony npla wraz z rozmieszczeniem kluczowych decydujących gniazd względnie punktu oporu, po których likwidacji obrona npla wydatnie osłabnie i przypuszczalne określenie rozmieszczenia jego odwodów, a także określenie wszystkich kierunków możliwych przeciwuderzeń.

Rozpoznanie przeprowadza się przy pomocy patroli i zasadzek (w celu zdobycia jeńca), za pomocą obserwacji i walki. A zatem ćwiczenie taktyczne rozpoczynać należy od nauki

*) Przetłumaczył z czasopisma „Wojennyj Wiestnik“ z nr 7—8/46 ppłk Boczek Teodor.

wszystkich rodzajów rozpoznania z głównym naciskiem na jego ciągłość.

Doświadczenie wojny uczy, że baon piechoty pierwszego rzutu w szyku bojowym (szturmowy jak go nazwano w czasie wojny) powinien być dostatecznie silny i samodzielny. Tylko taki batalion zdolny jest przełamać przedni skraj obrony npla i złamać jej taktyczną głębokość, aż do likwidacji ocalałych w głębi punktów oporu i skutecznego odparcia przeciwuderzeń a zwłaszcza aktywnych grup czołgów i dział samochodowych włącznie.

Jako wzmocnienie przydzielano batalionowi zwykle kilka baterii artylerii, dział pancernych i czołgów oraz jeden do dwóch plutonów saperów. Poza tym z reguły — baon wspierała silna grupa artylerii pułku piechoty. Dobrze wyszkolony i zgrany ze środkami wzmocnienia batalion piechoty w tym składzie zasadniczo zawsze z powodzeniem uporał się z powierzonym mu zadaniem bojowym.

W czasie wojny stosowano skutecznie następującą metodę wyszkoleniową:

a) bezustanne usprawnianie współdziałania (za pomocą taktyczno-formalnych zajęć i ćwiczeń) plutonów, kompanij i batalionów z ich środkami wzmocnienia,

b) osobno przeprowadzane uzupełniające przeszkolenie taktyczne kadry oficerskiej poprzedzane ćwiczeniami taktycznymi batalionu,

c) ćwiczenia taktyczne batalionu przeprowadzane głównie z ostrym strzelaniem.

Taktyczno-formalne ćwiczenia kompanij poprzedzały zwykle te same ćwiczenia batalionowe. Okazało się przy tym, że trzeba dobrze przepracować technikę rozwijania się w szyk bojowy, technikę natarcia, szturmu i walki w głębi, sposoby kierowania walką, technikę organizacji i sprawnego współdziałania piechoty z czołgami oraz z działami towarzyszącymi. Po przeprowadzeniu wymienionych ćwiczeń i zajęć taktyczno-formalnych w kompaniach i batalionie oraz po systematycznie przeprowadzonym przygotowaniu kadry oficerskiej, wyszkolenie taktyczne batalionu ze środkami wzmocnienia można było przeprowadzić zawsze na wysokim poziomie.

Doświadczenie wojny uczy, że nie należy szyków bojowych batalionu we wszystkich wypadkach formować w linię. Szyk bojowy powinien przede wszystkim zawsze odpowiadać decyzji powziętej na podstawie analizy sytuacji. Na przykład, o ile przedni skraj obrony npla z punktem oporu lub inną pozycją wygina się w naszą stronę, wtedy dogodniej jest okrążyć ten punkt oporu (pozycję) z obydwóch skrzydeł. W tym wypadku celowe

jest przyjąć szyk bojowy kątem w tył. Natomiast, jeżeli punkt oporu (pozycja) na jednym ze skrzydeł npla zagina się do wewnątrz odcinka jego linii obronnej, wówczas celem okrążenia ze skrzydła należy przyjąć szyk bojowy schodami na tym skrzydle. W tym samym wypadku, jeżeli po przełamaniu przedniego skraju przewiduje się zagrożenie skrzydła, szyk bojowy na tym skrzydle należy przyjąć schodami w tył.

Szyk bojowy batalionu powinien mieć określoną głębokość. Jedną z kompanij należy z reguły trzymać w drugiej linii za środkiem, albo za jednym ze skrzydeł schodami. Równie ważny jest cel natarcia, następnie szybkość przegrupowania szyków bojowych i zmiana kierunku uderzenia, tj. to co nazywamy manewrem na polu walki. Przy tym szyk bojowy nie może być zbyt ścieśniony lub rozprószony. Praktyka wykazała, że szyk w tyralierkę o odstępach 6 — 8kroków pomiędzy strzelcami daje najbardziej pożądane skupienie. Dla batalionu o średnim stanie, w warunkach gdy jedna kompania znajduje się w drugiej linii, długość frontu szturmowego nie powinna przekraczać 600 — 700 metrów.

Szturm przeprowadza się z zasady z bezpośredniej styczności z nplem, tj. z podstawy wyjściowej odległej 150 — 200m od przedniego skraju jego obrony. Podstawę wyjściową zajmują zwykle pododdziały na dzień przed szturmem i z reguły w nocy. O ile z jakiegokolwiek powodu niemożliwe jest zajęcie podstawy wyjściowej w nocy należy posuwać się w przód równocześnie z przygotowaniem artyleryjskim. Wysunięcie czołgów na podstawę wyjściową do szturmu celem uniemożliwienia nplowi usłyszenia szumu motorów przeprowadza się zwykle również w okresie przygotowania artyleryjskiego. We wszystkich wypadkach należy surowo przestrzegać maskowania. Szturm powinien być niespodziewany, szybki i ciągły — przeprowadzony na całą głębokość głównej strefy obrony.

Doświadczenie wykazało również i to, że oprócz określenia dcy batalionu bliższych i dalszych zadań, należy zawsze dać mu schemat z oznaczeniem kierunku dalszego natarcia i rejonu, dokąd batalion powinien dojść w ciągu dnia. Konieczne jest to dlatego, aby dowódca batalionu w wypadku nieotrzymania na czas nowego zadania nie przerwał natarcia lecz rozwijał je dalej. Jasne zrozumienie zamiarów przełożonego odnośnie postawionego zadania zapewniało zawsze ciągłość natarcia. W tym celu przy organizacji walki przełożeni omawiali szczegółowo w terenie wszystkie zagadnienia związane z przyszłym natarciem. Baczną uwagę należy zwrócić na to zagadnienie także podczas szkolenia.

Podany poprzednio skład wzmocnionego batalionu piechoty a także charakter nowoczesnej walki zmuszają do zwrócenia

szczególnej uwagi na organizację współdziałania. Przy tym należy podkreślić konieczność szczególnie wnikliwego i dokładnego określania zadania bojowego według celów i przedmiotów oraz kolejność ich wykonania biorąc pod uwagę rejony i czas. Aby móc zorganizować walkę i współdziałanie w terenie, dowódca batalionu powinien mieć do dyspozycji w ciągu dnia conajmniej 6 — 8 godzin.

Wsparcie ogniowe natarcia jest podstawowym warunkiem udanego przełamania. Bez obezwładnienia i zdezorganizowania głównych ośrodków obrony npla niemożliwe jest przełamanie linii oporu. Z okoliczności tej wynika konieczność niezwykle dokładnego zorganizowania natarcia artyleryjskiego w tym celu, by po stworzeniu skutecznego w danym wypadku skupienia ognia móc uniemożliwić obronę npla i sparaliżować jej działanie na całej głębokości. Wykres natarcia artyleryjskiego, kolejność i sposób szturmu obowiązani są znać wszyscy dowódcy batalionów.

Dowodzenie podczas walki prowadzi dowódca batalionu ze stanowiska dowodzenia, które do chwili rozpoczęcia szturmu powinno znajdować się nie dalej niż 300 m od pierwszej własnej linii (zwykle na wysokości własnej drugiej linii rowów). Jeszcze przed rozpoczęciem szturmu dowódca batalionu powinien zorganizować łączność telefoniczną z dowódcami kompanii. Dca dywizjonu artylerii powinien towarzyszyć stale dowódcy batalionu. Poza tym dowódca batalionu musi mieć zawsze rozwiniętą i uruchomioną radiostację, grupę łączników, 2 — 3 sygnalistów (z rakietami). Sygnały świetlne skutecznie ułatwiają dowodzenie pododdziałami, szczególnie w przypadkach wywoływania i przerywania ognia oraz do oznaczania lotnikowi własnych pozycji.

Przed rozpoczęciem szturmu każdy żołnierz z reguły powinien posiadać pełny zapas nabojów i 2 — 3 ręczne granaty. Na każde działo i moździerz po przygotowaniu artyleryjskim powinno zostać nie mniej jak pół jednostki ognia (pocisków i min). Każdy szeregowy i oficer musi być zaopatrzony w dzienny zapas żywności (tzw. suchy prowiant).

Podaliśmy wyżej ważniejsze wnioski wynikające z doświadczeń wojny; przy ich uwzględnieniu możemy należycie organizować i racjonalnie przeprowadzać ćwiczenia batalionowe.

O przeprowadzaniu ćwiczenia batalionowego

Zajmiemy się teraz praktycznie sposobem przeprowadzenia ćwiczenia batalionowego. Nie podajemy tu jakiegoś szablonowego rozwiązania w rodzaju założenia i planu przeprowadzenia ćwiczenia i nie wyliczamy wszystkich możliwych zagadnień dotyczących ćwiczenia, gdyż to pozostawiamy twórczej inicjatywie

samych oficerów. Zamierzamy natomiast przedstawić ważniejsze zagadnienia danego tematu, wyjaśnić je i w ten sposób pomóc dowódcom w organizacji i przeprowadzaniu ćwiczenia batalionowego z jak najlepszym wynikiem.

Ćwiczeniu na temat: „Natarcie wzmocnionego batalionu piechoty" stawiamy następujące cele:

— przepracować organizację współdziałania między pododdziałami batalionu a jego środkami wzmocnienia, jak również współdziałanie batalionu z sąsiadami,
— osiągnąć sprawność i koordynację działań pododdziałów wzmocnionego batalionu piechoty, umożliwić całej obsadzie personalnej zdobycie zdolności praktycznych umiejętnej i skutecznej likwidacji obrony npla, manewrowania na polu walki, umiejętności otaczania, okrążania, niszczenia npla i ciągłego pościgu za nim.

Ćwiczenie tego rodzaju organizuje i przeprowadza dowódca pułku ze swoim sztabem, w którego skład wchodzą doradcy-specjaliści do spraw artylerii, czołgów, saperów, zaopatrywania (służby tyłów). Celowe jest przeprowadzenie przez dowódcę dywizji lub jego zastępcę, z udziałem oficerów sztabu dywizji i przedstawicieli innych rodzajów broni, po jednym ćwiczeniu batalionowym w każdym pułku piechoty. Nie później niż 8 — 10 dni przed ćwiczeniem batalionowym należy przeprowadzić przygotowawcze, wstępne ćwiczenie pokazowe. Według naszego zdania organizuje je i kieruje nim — dowódca korpusu. Ćwiczenie pokazowe przeprowadza się w obecności dowódców dywizyj, pułków (piechoty, artylerii i innych) ich zastępców, oficerów sztabowych i tych oficerów innych rodzajów broni, którzy w pewnym stopniu biorą udział w bezpośrednim szkoleniu batalionów.

Przed rozpoczęciem ćwiczeń taktycznych powinno się zakończyć opracowywanie tematów dotyczących natarcia na obronę stałą npla ze wszystkimi grupami kadry oficerskiej i podoficerskiej. Z batalionu należy zawsze przeprowadzić 1 — 2 ćwiczeń taktyczno-formalnych, każde po 3 — 4 godziny. Przy tym do 2 ćwiczenia taktyczno-formalnego wskazane jest włączenie również baterii artylerii, kompanii moździerzy, pododdziału czołgów i plutonu saperów. Na ćwiczeniach tych należy zwrócić szczególną uwagę na zaprawę w tworzeniu szyków bojowych batalionu w ruchu, na technikę działań w szturmie i podczas walki w głębi linii obrony, na szybkość zmiany szyków oraz zmiany kierunku natarcia i na prowadzenie walki.

W czasie przerabiania taktyczno-formalnych ćwiczeń należy dokładnie określić miejsce położenia środków ogniowych w szykach bojowych piechoty oraz kolejność ich zmiany nie dopuszczając w żadnym wypadku na pozostawanie ich w tyle. Pie-

chota powinna być przygotowana do działania w grupach szturmowych i w grupach rozgradzających. Saperzy w tym okresie zaprawiają się na ćwiczeniach w metodach i sposobach rozgradzania, w wykonywaniu przejść i w budowie dróg dla kolumn.

Z przeznaczonymi do ćwiczenia pododdziałami artylerii i moździerzy należy przed ćwiczeniem przeprowadzić również 1 — 2 zajęć taktyczno-formalnych. Oddziały czołgów i samochodów przerabiają początkowo szyki bojowe jak „pieszo po czołgowemu".

Jeśli na zajęcia taktyczno-formalne nie przewidziano w programie czasu, czas ten należy wydzielić kosztem musztry wzgl. poświęcić na ten cel rezerwę czasu. Ponieważ jednak, jak powtarzamy, bez ćwiczeń taktyczno-formalnych prowadzonych przygotowawczo niemożliwe jest pomyślne i celowe przeprowadzenie ćwiczeń batalionowych, wskazane jest przeprowadzenie ćwiczenia taktyczno - batalionowego jako ćwiczenia dwustronnego, przy czym strona nacierająca powinna być znacznie silniejsza, przewyższając 2 — 3 krotnie stronę broniącą się. Uważamy, że dla działań w obronie konieczne jest wydzielenie pododdziałów nie z batalionu (lub dywizjonu artylerii) strony nacierającej, lecz z innych pododdziałów, albowiem udział w ćwiczeniach pododdziałów w składzie etatowym daje możność osiągnięcia sprawnego współdziałania bojowego.

Dla ćwiczenia batalionowego według naszego poglądu celowe jest przyjęcie następującego składu stron.

Strona nacierająca — batalion piechoty (w pełnym składzie) wzmocniony przez dywizjon haubic lub dywizjony moździerzy (w ten sposób, aby mieć dwie baterie dla ognia w kierunku na wprost, pozostałe zaś w podgrupie artylerii pułku piechoty), kompanię czołgów lub baterię dział samochodowych, pluton saperów z batalionu saperów. Lotnictwu powierza się (według planu kierownika ćwiczenia) uderzenie przed szturmem na główny punkt oporu obrony i współpracę ze stroną nacierającą w chwili przejścia jej z natarcia do pościgu.

Strona broniąca się — kompania piechoty z baterią artylerii batalionowej lub pułkowej, plutonem moździerzy, drużyną lub plutonem saperów. Poza tym w głębi obrony pożądane jest mieć zapozorowaną umiejętnie sylwetkami grupę 3 — 5 czołgów i samochodów. Pododdziały obydwóch stron wychodzą na ćwiczenie w pełnym składzie z uzbrojeniem etatowym, taborem i środkami przewozowymi z nie mniej niż jedną do dwóch jednostek ognia, z zapasami żywności oraz furażu w ilości dwudniowej normy w taborze. (Strzelcom pododdziałów piechoty oraz obsługom dział i moździerzy nie wydaje się zapasów amunicji).

Wychodząc z założenia, że nie ma potrzeby szczegółowo zastanawiać się nad pracą kierownika przy organizacji ćwiczenia, ponieważ jest ona opracowana szczegółowo i dokładnie w programie wyszkolenia bojowego piechoty, zwrócimy uwagę tylko na poszczególne zagadnienia jego pracy a zwłaszcza na wybór terenu ćwiczeń i na opracowanie dokumentów.

Najodpowiedniejszy jest teren średnio pocięty, dogodny dla obrony, aby w tym terenie „przeciwnik" mógł zorganizować silny przedni skraj obrony, drugą i trzecią linię obrony oraz punkty oporu w kierunku natarcia i na skrzydłach. W głębi obrony wskazane jest mieć przynajmniej jedną stałą przeszkodę wodną, sforsowanie której wymaga choćby najelementarniejszych przedsięwzięć.

Jedną z najważniejszych prac kierownika ćwiczenia jest omówienie z rozjemcami w terenie wszystkich szczegółów na każdą fazę ćwiczenia. Żadne, nawet najlepiej rozpracowane plany nie dadzą dodatnich wyników, jeśli wszystkie zagadnienia tematu nie będą opracowane w terenie.

Oczywiście wszystkie dokumenty kierownika i wykonawcy powinny być wzorowane tak pod względem treści jak i formy

Kierownik ćwiczenia batalionowego powinien opracować następujące zasadnicze dokumenty:

a) szkic sytuacyjny obydwóch stron z odtworzeniem przebiegu ćwiczenia w fazach zawierający projekt rozwiązania dla obu stron,

b) zadanie w formie krótkiej charakterystyki ogólnego położenia, rozkazu dowódcy pułku do natarcia i rozkazu dowódcy batalionu do obrony,

c) plan walki i wykres natarcia artyleryjskiego,

d) plan przeprowadzenia ćwiczenia w fazach z podkreśleniem celów ćwiczenia (zadań) i zagadnień ćwiczebnych dla obydwóch stron,

e) obliczenie zaopatrzenia w sprzęt,

f) materiał do omówienia: schemat do położenia i decyzji do walki oraz typowe przykłady z doświadczeń ostatniej wojny (stosownie do tematu).

Dowódcom-wykonawcom jednej i drugiej strony należy doręczyć:

a) zadanie z krótką sytuacją, schematem rozpoznania i rozkazem dowódcy pułku oraz batalionu (obrony),

b) wyciąg z planu walki, wykres natarcia artyleryjskiego zarządzenia odnośnie wyposażenia saperskiego itp.

Dokumenty te należy wręczyć dowódcom przed ćwiczeniem, by dowódcy obu stron wychodząc na rozpoznanie zdawali sobie sprawę z położenia.

Aby ćwiczenie na dany temat przybliżyć do warunków rzeczywistości bojowej należy przeznaczyć na jego wykonanie około 2 dni.

Poniżej podajemy projekt planu przeprowadzenia ćwiczenia oddziałowego na temat: „Wzmocniony batalion piechoty w natarciu przełamującym obronę stałą npla“.

A. Dla strony nacierającej

P i e r w s z a f a z a. Organizacja natarcia i szturmu

1) Obsada oficerska

O świcie pierwszego dnia ćwiczenia dowódca batalionu udaje się z dowódcami dywizjonów, dowódcami kompanij strzeleckich i czołgów, bateryj i plutonu saperów na punkt obserwacyjny dowódcy pułku celem otrzymania zadania i uzgodnienia wszystkich zagadnień w terenie.

Od godz. 10 do 17 dowódca batalionu przeprowadza rozpoznanie z całą grupą, organizuje ubezpieczenie bojowe i obserwację, podaje zadania, uzgadnia współdziałanie, określa kolejność zajęcia podstawy wyjściowej do szturmu dla piechoty i czołgów, określa stanowiska ogniowe artylerii, moździerzy, c.k.m., określa miejsce i ilość przejść dla piechoty i czołgów, wyjaśnia wykres przygotowania artyleryjskiego i sposób szturmu, wydaje rozkaz ustny.

Od godz. 17 do zmroku dowódcy kompanij przeprowadzają rozpoznanie z dowódcami plutonów, sprawdzają przygotowania i na 2 — 3 godziny przed świtem wprowadzają pododdziały na podstawę wyjściową do szturmu.

2) Pododdziały

Około południa pododdziały wraz z rozpoznaniem podchodzą marszem ubezpieczonym w rejon wyjściowy do ćwiczenia (5 — 6 km od przedniego skraju) i przygotowują się do zajęcia podstawy wyjściowej do natarcia; dowódcy wydają naboje ślepe, petardy, suchy prowiant, sprawdzają broń, sprzęt artyleryjski, czołgi itp.

Z nastaniem ciemności oddziały rozbudowują punkty obserwacyjne, stanowiska ogniowe, łączność itd., prowadzą nocne rozpoznanie, a na 2 — 3 godziny przed świtem zajmują podstawę wyjściową do szturmu i przygotowują ją.

Artyleria zajmuje stanowiska wieczorem.

O świcie starsi oficerowie uzgadniają zadania z młodszymi oficerami i strzelcami zaznajamiając ich z terenem w kierunku natarcia.

Druga faza. Szturm i opanowanie punktów oporu na przednim skraju linii obrony ($1^1/_2$ do 2 godz.).

Na 10 minut przed szturmem:

— pozoruje się ostatnią nawałę artyleryjską i wprowadza się uderzenie lotnictwa,
— czołgi wychodzą w rejon podstawy wyjściowej w stanie gotowości szturmowej,
— przygotowanie szturmu ogniem piechoty, szturm i ruch piechoty za wałem ogniowym (pozorowanie petardami),
— walka o punkty oporu na przednim skraju, opanowanie pierwszej pozycji,
— walka, oczyszczanie pierwszych rowów na głębokości do 1,5 km,
— zmiana stanowisk ogniowych.

Trzecia faza. Walka w głębi linii obrony npla (1.5—2 g):

— szturmowanie ocalałych punktów oporu. Współdziałanie pododdziałów,
— odparcie przeciwuderzenia piechoty „przeciwnika" i jego grupy ruchomej (3 — 5 czołgów i dział pancernych),
— wprowadzenie kompanii drugiej linii (odwodu). Wyjście w rejon stanowisk artyleryjskich „przeciwnika" na głębokości do 6 km od przedniego skraju.

Czwarta faza. Przejście do pościgu (1 godz.):

— organizacja pościgu w ruchu,
— rozpoznanie i ubezpieczenie bojowe,
— sformowanie kolumn kompanijnych i ruch w kolumnach po drogach,
— walka na pośrednich liniach (rejonach) w głębokości 10 — 12 km od przedniego skraju,
— umocnienie zajętego rejonu.

Odtrąbiono i odmarsz do rejonu omówienia gdzie powinien być przygotowany obiad. Omówienie ćwiczenia z oficerami i z pododdziałami. Powrót do rejonu zakwaterowania (5 km finisz przy końcu marszu).

B. Dla strony broniącej się

Pierwsza faza. — Przygotowanie do obrony i organizacja obrony:

— rozbudować saperskie stanowiska obronne (celowe jest przeprowadzanie w okresie przerabiania tematu nr 16 „wzmocniona kompania piechoty w obronie"),
— wykopać rowy — pierwszy ciągły na przednim skraju i drugi przerywany,
— przygotować dwa punkty oporu na przednim skraju,

— przygotować rowy przerywane (zarys) dla oznaczenia 1 i 2 pozycji i po jednym punkcie oporu w nich,
— oznaczyć rejon pośredni,
— zaciągnąć drut przed pierwszym rowem (chociażby na 1 kołek) i założyć pola minowe (miny szkolne),
— zająć stanowiska obronne: 2 plutonami na przednim skraju linii obrony i 1 plutonem punkt oporu na drugiej linii.

Po jednej drużynie z plutonu wydzielić dla zajęcia punktu oporu na 3 linii i w rejonie pośrednim; stanowiska obronne zająć przed świtem pierwszego dnia ćwiczenia (przed rozpoczęciem rozpoznania przez dowódców strony nacierającej).

— zorganizować system ogni i obserwacji,
— przeprowadzić rozpoznanie nocne.

Druga faza. — Odparcie szturmu piechoty i czołgów „przeciwnika".

Trzecia faza. — Działania przy przełamaniu się „przeciwnika" w głąb obrony.

Otrąbiono i omówienie. Dalsze działanie — według planu strony nacierającej.

Jak widzimy z planu ćwiczenie batalionowe nie tylko długością trwania lecz także przebiegiem zbliża się do rzeczywistości bojowej. Należy podkreślić, że szturm nie kończy się przełamaniem przedniego skraju linii obrony i bezpośredniej taktycznej głębokości, lecz powinien być prowadzony aż do pokonania głównej strefy obronnej przeciwnika i do wyjścia w rejon jego stanowisk artyleryjskich, tj. na głębokość 6 — 8 km. Taka organizacja ćwiczenia odpowiada zupełnie wymogom nowoczesnego przygotowania i niezbędnej bojowej zaprawie oddziałów.

Ćwiczenie batalionowe przeprowadza się fazami (tzn. według ważniejszych zadań ćwiczebnych), jednak bez przerwy. Natomiast w przypadku, jeśli przebieg ćwiczenia okaże duże braki we współdziałaniu, a wykonywane działania będą niewłaściwe, kierownik ćwiczenia obowiązany jest zarządzić przerwę, odprowadzić pododdziały na podstawę wyjściową do działań danej fazy, wskazać na niedokładności (usterki), dać potrzebny czas na organizację i zaprowadzenie porządku, po czym należy kontynuować dalej ćwiczenie. Jeżeli tego nie uwzględnimy, przeprowadzenie ćwiczenia nie przyniesie pożądanych korzyści. Odpowiednie wymagania stawiane przez kierownika ćwiczenia podnoszą u wykonawców poczucie odpowiedzialności, wywołują dążenie do właściwego działania, by niepotrzebnie nie powtarzać kilka razy tego samego ćwiczenia. Najtrudniejszym

i najbardziej skomplikowanym zagadnieniem jest rozegranie dynamiki walki. Aby zapewnić bezwzględne powodzenie pod tym względem — kierownik powinien być w stałej łączności ze starszymi (głównymi) rozjemcami obydwóch stron. Poza tym kierownik powinien mieć 3 — 5 dobrze przygotowanych oficerów, których w wypadku koniecznym mógłby wysłać na ten lub inny odcinek celem poprawienia błędu. Szczególnie ważne jest przy przerabianiu danego tematu niedopuszczenie do szybkiego „marszu" (tzn. ciągłego, silnego a nieuzgodnionego taktycznie ruchu).

Przebojowy i płynny szturm nie zawsze musi być udany. Możliwe to jest tylko wówczas, gdy przeciwnika na polu walki już nie ma. Autor niejednokrotnie obserwował jak w głębi nieprzyjacielskiej linii obrony ogień poszczególnych ocalałych punktów oporu zatrzymywał kompanie a nawet bataliony W takim wypadku zatrzymani z jeszcze większą energią skierowywali na obrońcę swój ogień, pod osłoną którego strzelcy skacząc i czołgając się — posuwali się w przód. Przy wsparciu sąsiadów ze skrzydła a niekiedy i z tyłu nacierający łamali opór przeciwnika i energicznie posuwali się naprzód.

Jak z tego wynika przerwy w działaniu są możliwe lecz ważne jest, aby nacierający zatrzymani przed frontem tego lub innego punktu linii oporu lub przeszkody npla, nie byli bezczynni lecz wykazali aktywność, tzn. wykorzystali wszystkie środki oraz wykonywali umiejętnie i zdecydowanie zadanie bojowe.

Należy więc uczyć oficerów umiejętności organizowania manewru, właściwego współdziałania piechoty z artylerią i czołgami, jak również współdziałania z sąsiadami. Należy podkreślić, że przy omawianiu podstawowych zadań ćwiczenia zagadnienia teoretyczne poparte być powinny odpowiednimi przykładami z przeprowadzonego ćwiczenia, jak również z doświadczeń wojennych.

Na zakończenie należy zaznaczyć, że aby należycie opanować wszystkie zagadnienia natarcia trzeba dążyć do rozszerzenia zdobytej wiedzy technicznej i nabycia wprawy w odpowiednich dziedzinach.

I. C.

Taktyczne znaczenie terenu

(zestawienie informacyjne poglądów obcych)

Wstęp

Teren jest elementem, którego umiejętne wyzyskanie ma ułatwić zużycie sił przeciwnika. Nie można więc nigdy zapominać, że głównym celem obrony jest zatrzymanie ruchu przeciwnika i zadanie mu strat oraz że utrzymanie terenu jest tu tylko jednym z głównych środków a nie celem samym w sobie. Również należy pamiętać, że głównym celem natarcia jest zniszczenie przeciwnika i że związane z tym zdobywanie terenu jest też tylko środkiem a nie stanowi istoty działania.

Teren jest więc środkiem a nie celem, środkiem jednakże bardzo ważnym zwłaszcza dla piechoty, która — nieosłonięta pancerzem — musi stawiać czoło potężnemu ogniowo przeciwnikowi i dla której w tych warunkach „pomoc” terenu ma wielkie znaczenie. Potwierdzają to doświadczenia ostatniej wojny wykazujące, że zlekceważenie praw taktycznych terenu przez piechotę ma skutki tak dalece ujemne, że nawet wielka przewaga ogniowa nie zawsze może je zniwelować.

Wycinki terenu

(Podstawa. Regulamin Armii St. Zjedn. Am. Płn. „Staff Officers Field Manual”)

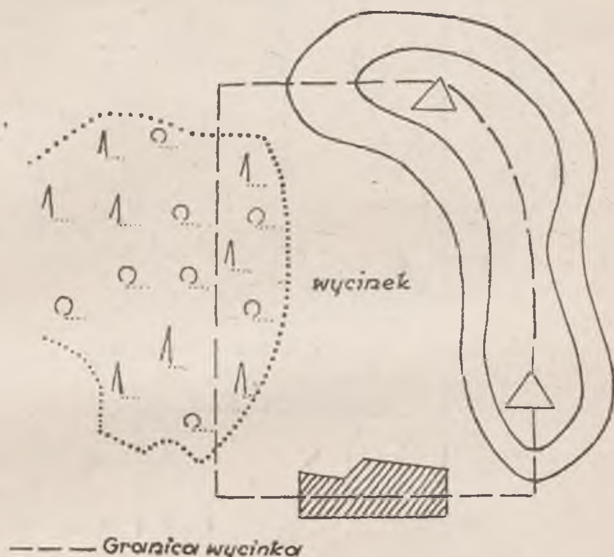
Ogólnie

Wzniesienia i pokrycia dzielą teren na mniej lub więcej wyodrębnione od siebie rejony. Takimi rejonami są, np. doliny ciągnące się między dwoma grzbietami albo otwarte przestrzenie ograniczone lasami. Gdy wzniesienia lub pokrycia ograniczające dany rejon umożliwiają obserwowanie tego rejonu i strzelanie do niego (z broni płaskotorowych) z rejonów sąsiednich (rys. 1), rejon taki nazywa się *wycinkiem terenu*. Wycinki terenu mogą być

różnych wielkości a ich przydatność wojskowa pozostaje w związku z nią. (Szczebel dla jakiego są przydatne określa się na podstawie ich rozmiarów).

Wycinki mogą być ponadto proste lub złożone, czyli podzielone z kolei na mniejsze wycinki.

Wzniesienia (pokrycia) ograniczające wycinek mogą być wysokie lub niskie, ciągłe lub z przerwami. Mogą one zamykać wycinek ze wszystkich stron albo tylko z dwóch boków.

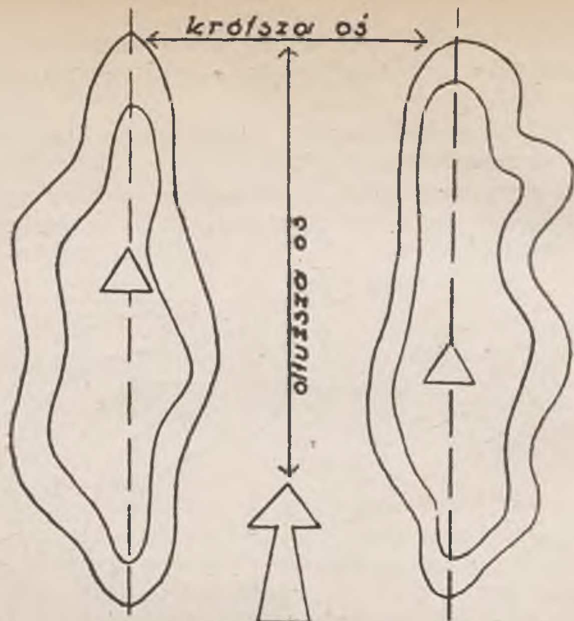

Rys. 1

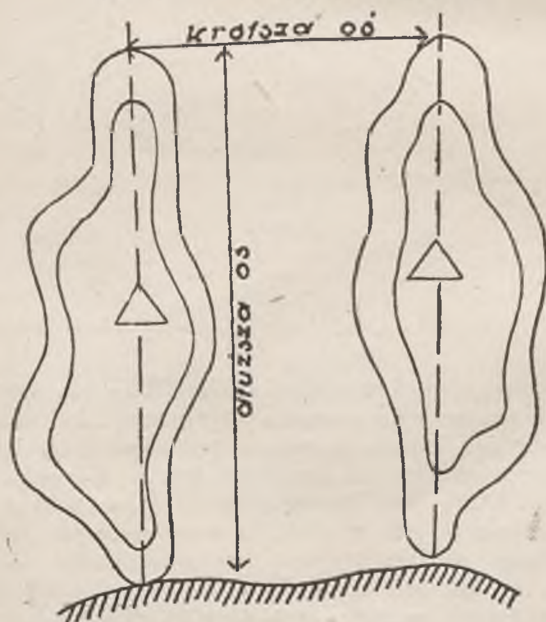
Podział

Najczęściej jeden z boków wycinku ma dłuższy wymiar a drugi — krótszy.

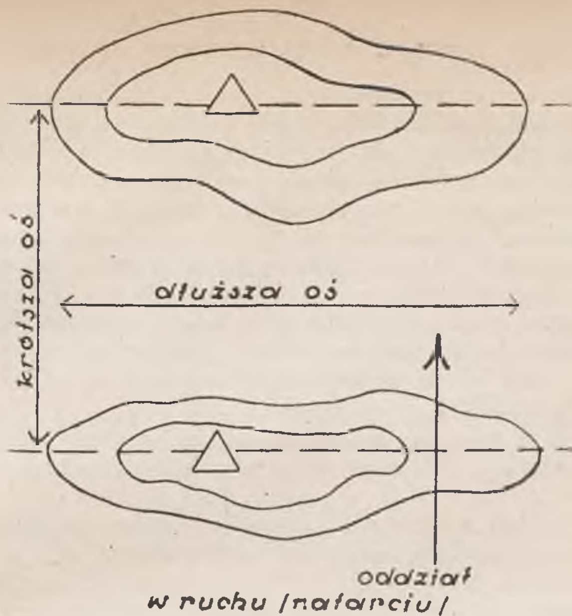
Z wojskowego punktu widzenia klasyfikuje się wycinki terenu na podstawie wzajemnego stosunku osi dłuższej i kierunku (frontu) działania oddziału korzystającego z wycinku. W związku z tym wycinek, którego dłuższa oś zwrócona jest w *kierunku* ruchu oddziału (rys. 2) lub jest prostopadła do jego pozycji obronnej (rys. 3), nazywany jest wycinkiem *korytarzowym*. Wycinek natomiast, którego dłuższy wymiar jest *prostopadły* do ruchu oddziału (rys. 4) lub też równoległy do jego pozycji obronnej (rys. 5) nazywa się *poprzecznym*. Gdy oś dłuższa jest *skośna* do kierunku działania, wycinek nazywa się *skośnym*.

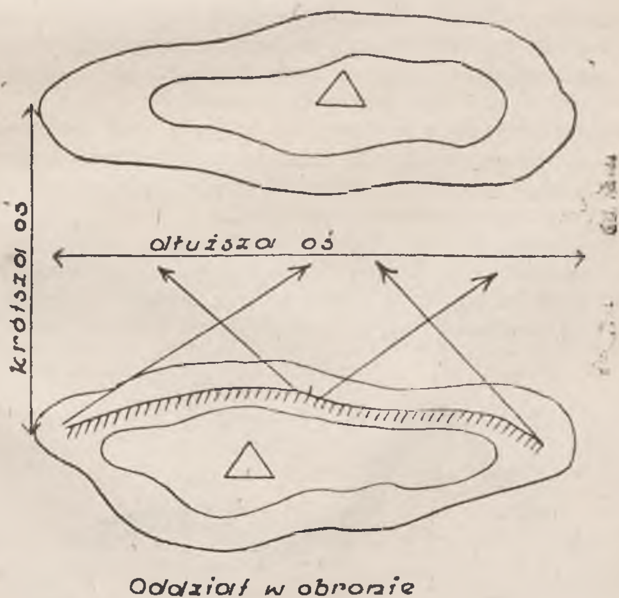
Rys 2. Oddział w ruchu (natarciu)

Rys. 3. Pozycja obronna

krótsza oś
dłuższa oś
oddział
w ruchu /natarciu/

Rys. 4.

krótsza oś
dłuższa oś
Oddział w obronie

Rys. 5.

Wpływ wycinku korytarzowego na natarcie

Ogólnie biorąc wycinek tego typu sprzyja nacierającemu, ponieważ ogranicza możliwości obrońcy w wykonywaniu ogni bocznych i ponieważ skraje wycinku osłaniają skrzydła nacierającego oddziału przed ogniem broni płaskotorowych z wycinków sąsiednich i przed obserwacją. Podczas gdy oddział, który by nacierał okrakiem wzdłuż grzbietu i był narażony na obserwację i ogień npla zajmującego stanowiska po obu stronach grzbietu, jednostka nacierająca wycinkiem korytarzowym — unika tych zagrożeń. W zasadzie jest ona zagrożona tylko przez tego npla, który znajduje się wewnątrz wycinku natarcia. W tych warunkach nacierający może sobie pozwolić (w zasadzie) na skupienie swej uwagi i ognia tylko na tym nplu, który znajduje się w wycinku natarcia.

Wynika z tego, że rozgraniczenia między nacierającymi oddziałami *powinny pokrywać się w zasadzie z granicami wycinków* (rys. 6).

Gdy las lub miejscowość stanowią granice wycinku, wówczas rozgraniczenie powinno być tak przeprowadzone, aby w skład wycinku weszła ta część skraju lasu czy miejscowości, z której npl może obserwować wycinek lub działać ogniem w tymże wycinku (rys. 6). Oprócz podanego już powyżej uzasadnienia przemawia za tym rozwiązaniem jeszcze i fakt, że oddział nacierający:

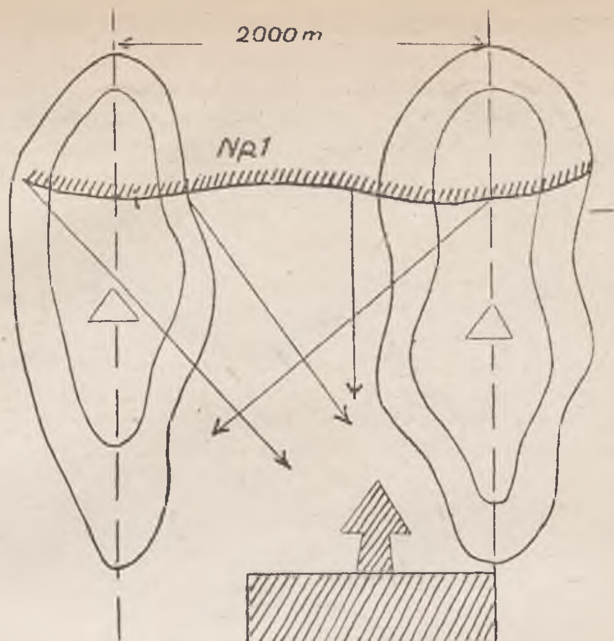
— musi zwalczać wszystkie jednostki npla znajdujące się wewnątrz wycinku, mogą one bowiem hamować ruch oddziału,
— musi móc korzystać ze wszystkich punktów dających możność obserwacji wewnątrz wycinku.

Jeśli wycinek korytarzowy jest większy niż szerokość rozwinięcia nacierającego oddziału, wówczas oddział ten obejmuje tylko część wycinku (rys. 7), a pozostała część będzie niezajęta albo też jest powierzona innemu oddziałowi.

W tej sytuacji, jeśli oddział działa sam w wycinku, musi dodatkowo osłaniać się od npla znajdującego się w nieobjętej części wycinku. Jeśli w wycinku działają dwa oddziały, muszą *wspólnie* organizować zwalczanie npla, który się w tym wycinku znajduje.

Rys. 6. Przekrój pionowy

Rys. 7. Baon w natarciu

Wpływ wycinku korytarzowego na obronę

Ponieważ:

a) — skraje wycinków korytarzowych ograniczają możność wykonywania ogni bocznych oraz powiązania się ogniowego z sąsiadami w obronie,

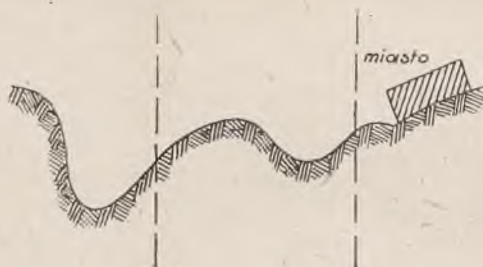
b) — ośrodki oporu muszą mieć możność obserwacji i strzelania nie tylko na wprost, ale i na boki, czyli że wzniesienia muszą znajdować się wewnątrz ośrodków, przeto rozgraniczenie odcinków w obronie umieszcza się *wewnątrz* wycinków korytarzowych (rys. 8) a nie na ich skrajach jak w natarciu.

Jeśli wycinek jest ograniczony grzbietami, wówczas rozgraniczenie odcinków pójdzie raczej po stoku jednego z grzbietów niż po dnie doliny ze względu na pokrycia istniejące zazwyczaj w dolinach (rys. 9).

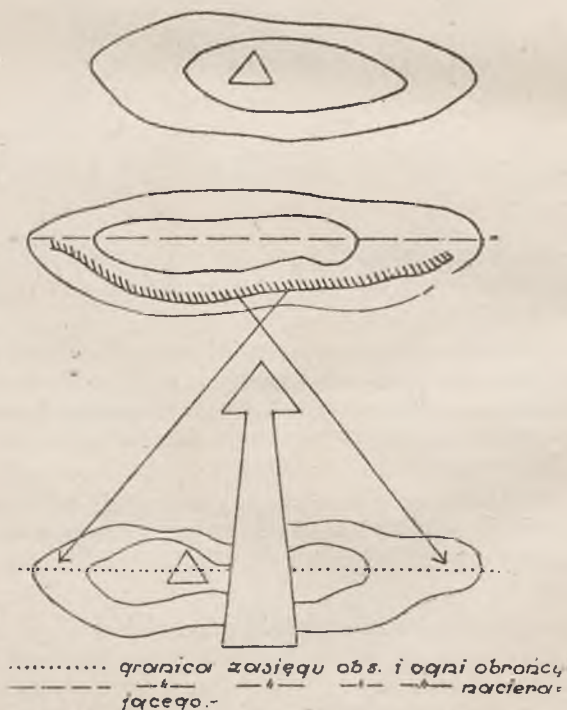
Rozgraniczenia jednak odcinków na dalszym przedpolu przeprowadza się często tak jak w natarciu (tzn. skrajami wycinków), ponieważ tutaj powierza się oddziałom dozorowanie kierunków zbliżania i rejonów gromadzenia się npla, które znajdują się za-

zwyczaj wewnątrz wycinków (np. drogi idące dolinami, podstawy wyjściowe).

Przedłużenie rozgraniczeń w kierunku własnych tyłów (w natarciu i w obronie) musi w dużym stopniu uwzględniać sieć drogową i potrzeby oddziałów w tej dziedzinie.

Rys 8 Przekrój pionowy

Rys. 9

Wpływ poprzecznych wycinków terenu na natarcie i obronę

Możność obserwacji i strzelania jest w zasadzie ciągła wzdłuż całej długości większości wycinków tego typu. Fakt ten jest przywilejem obrońcy, ponieważ pozwala mu na ześrodkowanie ogni art. i piech. w różnych miejscach odcinku bez uprzedniej zmiany stanowisk obserwacji czy broni oraz daje mu możność stworzenia systemu krzyżujących się ogni bocznych (rys. 5).

Oddział nacierający na pozycję umieszczoną w poprzecznym wycinku (rys. 4) musi obezwładnić środki ogniowe npla w znacznie szerszym rejonie niż własny pas natarcia, wycinek bowiem nie jest zamknięty na skrzydłach (oś krótsza). Ponieważ oddział taki nie jest zazwyczaj w możności wykonać sam to zadanie, przeto jest zależny od pomocy sąsiadów. Powodzenie zależy tu, w większym stopniu niż kiedy indziej, od ścisłości współpracy ogniowej nacierających obok siebie jednostek.

Skraj wycinku będący w posiadaniu nacierającego jest granicą zasięgu obserwacji i ognia obserwowanego obrońcy (rys. 9). Skraj należący do obrońcy stanowi takąż granicę dla nacierającego (rys. 9). W tych warunkach natarcie jest dobrze wsparte dopóki nie osiągnie skraju wycinku należącego uprzednio do obrońcy, potem jednak słabnie do czasu przesunięcia w przód obs. art. i piech. oraz ciężkich broni piechoty dla uzyskania możności działania w następnym wycinku.

Obrońca jest pod tym względem w lepszym położeniu, znajdujące się bowiem w głębi jego pozycji kolejne wycinki poprzeczne (rys. 9) dają mu możność uprzedniego zorganizowania obserwacji i ogni dla obrony kolejnych pozycji opartych na tych wycinkach.

Skraj wycinku poprzecznego będący w posiadaniu obrońcy daje mu osłonę i ochronę dla jego wojsk i tyłów oraz ich przesunięć. Ta korzyść znika gdy nacierający opanuje skraj wycinku.

Nacierający ma także początkowo ukrycie za swoim skrajem wycinku. Korzyść ta jednak znika gdy w ruchu w przód musi on przekroczyć linię grzbietową, linia ta bowiem jest pod obserwacją i ogniem obrońcy.

Rzeki płynące wzdłuż wycinków poprzecznych zwiększają wartość tego typu wycinków dla obrony, a nacierającego zmuszają do przekraczania przeszkody w ogniu obrońcy.

Studium terenu

Wstęp

Dcy i oficerowie sztabów muszą umieć przeanalizować i ocenić teren szybko i wyczerpująco. Spełnienie tych pozornie sprzecznych

postulatów zależy przede wszystkim od planowości pracy, studium bowiem bezładnie przeprowadzone pochłania nadmiernie czas i powoduje przeoczenia. Sytuacja ta narzuca konieczność posiadania ustalonego porządku pracy, jednakże bez formułowania szczegółowych wzorów, bo nie byłoby to celowe. Poprzestanie na ustaleniu ogólnych zasad wydaje się rozwiązaniem najwłaściwszym; z jednej strony bowiem daje to wystarczającą podstawę do planowanej pracy, z drugiej — pozwala na warianty.

Ten ostatni system spotyka się w różnych armiach. Sposób jego zastosowania w armiach amerykańskiej i niemieckiej jest tematem niniejszego artykułu.

Armia Stanów Zjedn. Am. Płn.

Ogólnie

„Ocena terenu jest oszacowaniem rejonu działania dla określenia wpływu terenu na możliwości obu stron" (wolny przekład ze „Staff Officers Field Manual").

Taktyczne studium terenu (Tactical study of the terrain) może być przeprowadzone w myśli, ustnie lub pisemnie — zależnie od okoliczności. Dużą pomocą w tej pracy jest odpowiednie przygotowanie (uplastycznienie) mapy (fotografii lotniczej). Sposoby tego przygotowania są następujące:

a) wkreślenie linii ściekowych (kolor niebieski),

b) wkreślenie linii grzbietowych (kolor brązowy),

c) pogrubienie warstwic mających większe taktyczne znaczenie,

d) zamalowanie przestrzeni między warstwicami kolorami przyjętymi dla oznaczenia poszczególnych wysokości,

e) zamalowanie kolorowe rejonów mających specjalne taktyczne znaczenie (miasta, lasy itd.).

Porządek

Porządek pracy jest następujący:

a) Cel studium (purpose)

Określenie celu studium (np. zadanie, możliwości npla, użycie piechoty w natarciu itp.).

b) Ogólna topografia (general topography)

— linie ściekowe (zwrócić uwagę na rzeki i strumienie),
— linie grzbietowe (zwrócić uwagę na główne grzbiety, łańcuchy górskie i wysokości),
— komunikację (drogi lądowe i wodne, lądowiska i ich ilość, układ, stan, przydatność),
— ogólny charakter terenu (płaski, falisty, otwarty, pokryty itp.).

c) Wojskowe cechy terenu (Military aspecta of the terrain);

Scharakteryzowawszy teren w poprzednim punkcie dla uzyskania podstawy do dalszych rozważań, studiujący przeprowadza teraz jego analizę z wojskowego punktu widzenia. Dla zapewnienia koniecznej systematyczności dzieli uprzednio teren na naturalne „podwycinki". Jeśli taki podział nie istnieje, studiujący dzieli teren na „taktyczne rejony" pod kątem aktualnego położenia.

Następuje analiza poszczególnych „podwycinków" („taktycznych rejonów") w ramach zakreślonych przez cel studium. Analiza ta polega na rozpatrzeniu (z punktu widzenia npla, własnego albo obu) następujących elementów — wszystkich lub niektórych:

- sieć komunikacyjna,
- przeszkody (naturalne i sztuczne),
- możliwości ukrycia przed obserwacją i ochrony przed ogniem,
- możliwości obserwacji,
- możliwości działania ogniowego.

d) Krytyczne punkty terenu (critical terrain feature's).

Studium terenu umożliwia często poznanie, że pewien punkt — przedmiot (terenu) np. dominujące wzgórze, grzbiet albo przeszkoda ppanc. ma decydujące znaczenie w tym sensie, że jego posiadanie przez npla lub własne oddziały będzie miało wybitny wpływ na przebieg działań obu stron. Jeśli więc taki wypadek zachodzi należy go tu omówić. Jeśli nie ma on miejsca należy to również tutaj zaznaczyć.

e) Taktyczny wpływ terenu (tactical effect of the terrain).

Syntetyczna charakterystyka taktycznego wpływu terenu. W wielu wypadkach będzie pożądane kolejne scharakteryzowanie tutaj wszystkich możliwości npla pod kątem możliwości terenowych, a następnie scharakteryzowanie w ten sam sposób własnych możliwości działania.

Armia niemiecka

Ogólnie

Celem oceny terenu (Geländebeurteilung) jest stwierdzenie jego cech dodatnich i ujemnych dla zamierzonego działania, aby móc następnie wyzyskać z jednej strony jak najbardziej warunki korzystne, a zredukować z drugiej wpływ warunków ujemnych.

„Prawidłowe wykorzystanie terenu wzmacnia działanie ognia, zmniejsza wysiłek i straty i ułatwia zaskoczenie przeciwnika" (Ausbildungvorschrift für die Inf. par. 23).

Porządek

Porządek pracy jest następujący:

a) Bardzo krótka charakterystyka najbardziej istotnych cech terenu. (Ganz kurze Schilderung der wesentlichsten Merkmale des Geländes).

Charakterystyka ta powinna uwypuklić w kilku krótkich zdaniach najbardziej istotne dla działania cechy ukształtowania pionowego, pokrycia i sieci komunikacyjnej (warunki ruchu w ogóle).

Przykład. „Teren natarcia w płn. części otwarty, w płdn. pokryty. Wzniesienia dominujące w posiadaniu npla Sieć komunikacyjna dobrze rozwinięta".

b) Zbadanie przydatności terenu dla celu taktycznego (Auswertung des Geländes für den taktischen Zweck).

Punkt ten zawiera analizę terenu pod kątem możliwości działania npla oraz użycia w zamierzonym działaniu wszystkich podległych oddziałów (pododdziałów) broni ciężkich piechoty i broni wspierających. Badane są przede wszystkim warunki obserwacji, ognia, osłony, ochrony i ruchu. Przy analizie tej brany jest pod uwagę wpływ pór roku.

Przykład. Natarcie na szczeblu: baon, brygada.

Ruch:

— czy wyruszenie z podstawy wyjściowej może być obserwowane przez npla,
— gdzie piechota nacierająca będzie miała osłonę (ochronę) gdzie będzie widoczna,
— czy są w pasie natarcia przeszkody ruchu,
— gdzie trzeba się liczyć ze szczególnie silnym oporem npla, gdzie z przeciwuderzeniami.
— czy można zdobyć przedmiot końcowy bez zatrzymania się;
— czy jest możliwy ogień flankujący npla z rejonów przyległych do pasa natarcia,
— czy możność własnego ruchu zależy od uprzedniego zdobycia pewnych punktów przez sąsiadów,
— gdzie więc ruch piechoty będzie najłatwiejszy.

Wsparcie ogniowe:

— gdzie jest podstawa obserwacji dla ciężkich broni piechoty i które stanowiska npla można stamtąd widzieć,
— czy nie zachodzi potrzeba odebrania nplowi pewnych punktów przed natarciem dla poprawienia własnej obserwacji,
— gdzie są rejony stanowisk ciężkich broni;
— gdzie są więc najlepsze warunki wsparcia ogniowego,

— które cele przydzielić ciężkim broniom,
— jak długo (daleko) ciężkie bronie będą mogły wspierać natarcie bez zmiany stanowisk; jak je przesuwać w przód (co, kiedy, dokąd, którędy),
— czy trzeba przydzielić część ciężkich broni do oddziałów (pododdziałów), komu i co,
— czy trzeba osłonić skrzydła ogniem,
— gdzie grozi uderzenie czołgów i jak w związku z tym użyć broni ppanc.

Odwód:

— którędy przesuwać odwód (osłona, ochrona), dokąd, kiedy.

Dowodzenie

— skąd dca może najlepiej obserwować i dowodzić.

c) Ocena końcowa i wnioski taktyczne (Schlussurteil mit taktischer Folgerung).

Sformułowanie wniosków taktycznych wynikających logicznie z analizy terenu przeprowadzonej w punkcie (a, b).

Przykład. „Warunki wsparcia natarcia ogniowego w całym pasie dość dobre. Dla ruchu piechoty płdn. część pasa lepsza i dlatego tutaj punkt ciężkości. Rozgraniczenia przeprowadzić następująco: .... Jako przedmiot pośredni trzeba zdobyć ....

Skrzydło płn. musi być osłonięte ogniem c.k.m. Ciężar obrony ppanc. na płdn. skrzydle."

Uwagi końcowe

W obu opisanych systemach zasady przewodnie są jednakowe co powoduje, że i ogólny porządek pracy jest w obu wypadkach ten sam. Jest on następujący:

punkt 1 — charakterystyka ogólna,
„ 2 — analiza,
„ 3 — ocena.

W systemie amerykańskim zwracają uwagę dwa momenty:

— szczegółowość studium rzeźby i pokryć terenu i związane z tym przygotowanie (uplastycznienie) map,
— określanie punktów terenowych mających główny wpływ na przebieg działania.

KOMITET REDAKCYJNY:

Gen. dyw. Olbrycht Bruno
Gen. bryg. Mossor Stefan
Płk Kluczyński Wacław
Płk Nowak Walenty
Płk Grot Leon
Ppłk Skulski Leonard
Ppłk Miklas Feliks
Ppłk Szemberg Henryk
Ppłk dypl. Morzkowski Ignacy
Ppłk Weber Wilhelm
Mjr Roman Ryszard

Redaktor:
Płk Więcek Stanisław

Sekretarz:
Por. Wojsz Tadeusz

NIE ZWLEKAJ LECZ WPŁACAJ NATYCHMIAST PIENIĄDZE DO „PRZEGLĄDU PIECHOTY“ NA KONTO P.K.O. NR I—1506

WARUNKI OGŁASZANIA PRAC
W „PRZEGLĄDZIE PIECHOTY"

1. Prace do druku należy przesyłać pod adresem: Redakcja „Przeglądu Piechoty", Warszawa, Aleja Niepodległości nr 243. Departament Piechoty i Kawalerii

2. Prace powinny być pisane na maszynie, z podwójnym odstępem między wierszami, po jednej stronie arkusza, z pozostawieniem 4 cm marginesu i miejsca wolnego pod tytułem dla uwag Redakcji. W drodze wyjątku może Redakcja przyjąć artykuł pisany odręcznie, jednak o bardzo wyraźnym i czytelnym piśmie.

3. Dla uniknięcia znacznych zmian w korekcie prace powinny być starannie wykończone pod względem stylu i pisowni. Zmiany podczas druku (w korekcie) mogą być czynione tylko na koszt autora.

4. Redakcja przyjmuje prace jedynie dotychczas nigdzie nie drukowane. Praca przedstawiona Redakcji „Przeglądu Piechoty" do czasu wyjścia z druku następnego zeszytu „Przeglądu Piechoty" nie może być zgłaszana redakcji innego czasopisma.

5. Redakcja nadesłanych artykułów nie zwraca.

6. Redakcja zastrzega sobie prawo czynienia wszelkich poprawek stylistycznych i skracania przyjętych do druku artykułów, bez naruszania jednak zasadniczych myśli w nich zawartych.

7. Honoraria autorskie wynoszą: 5—7 zł za wiersz garmondu za prace oryginalne i tematycznie aktualne, do 5 zł za przeróbki oraz 3—4 zł za tłumaczenia.

8. W razie nadsyłania tłumaczeń należy również przysłać materiał, z którego korzystano, lub przynajmniej podać dokładne źródło i nazwisko autora (autorów).

9. Za rysunki, plany i szkice — Redakcja płaci autorom tylko w wypadku, kiedy są oryginalne lub stanowią podstawę artykułu i są pod względem technicznym opracowane według wymagań Redakcji.

10. Autorzy są odpowiedzialni za poglądy, jak też za dane i nazwy publikowane w swoich artykułach, gdyż Redakcja nie zawsze ma możność je sprawdzić.